

Projekti “Equal access of long-term unemployed seniors to labor
market in rural areas- Active Age”
mērķa grupas pētījuma rezultāti

Sastādītāji:

Merli Reidolf, Marianne Kallaste, Merle Küttim (Tallinna Tehnikaülikooli ärikorralduse institut)
ja Mihkel Servinski (Statistikaamet)

2016

Interreg
Central Baltic

European Union
European Regional
Development Fund

Saturs

1. Ievads	Tõrge! Jārjehoidjat pole määratletud.
2. Īss kopsavilkums	Tõrge! Jārjehoidjat pole määratletud.
3. Pārskats par pētījumā ietvertajiem apgabaliem un visiem respondentiem kopumā	Tõrge! Jārjehoidjat pole määratletud.
4. Respondenti, kuri meklē darbu un grib mācīties kursus(JĀ-JĀ grupa)	14
JĀ-JĀ grupas respondentu kopīgais raksturojums	14
JĀ-JĀ grupas respondentu vēlmes un iespējas strādāt	17
JĀ-JĀ grupas respondentu mācību pieredze un pēdējā laika nodarbošanās	18
JĀ-JĀ grupas respondentu prasmes	22
5. Respondenti, kuri neatbilst JĀ-JĀ grupai	25
Respondenti, kuri vēlas apmācības, kursus, bet nemeklē darbu (JĀ-NĒ grupa)	25
Respondenti, kuri nevēlas ne darbu, ne apmācības (NĒ-NĒ grupa)	28
6. Apmācību, kursu vēlmes.....	Tõrge! Jārjehoidjat pole määratletud.
Setomaā JĀ-JĀ grupas vēlmes	36
Apes JĀ-JĀ grupas vēlmes	
Engures JĀ-JĀ grupas vēlmes	
JĀ-NĒ grupas vēlmes	39
PIELIKUMS 1 – Tabulas ar galvenajiem skaitliskajiem rādītājiem.....	41

1. Ievads

Pētījums sastādīts atbilstoši MTŪ Setomaa Pagastu apvienības pieprasījumam, kas tika iesniegts 23.03.2016. Atbilstoši pieprasījumam, pētījuma mērķis bija izzināt 55-gadīgu un vecāku cilvēku bezdarba galvenos šķēršļus, motivāciju, kā arī iepēju atgriezties darba tirgū, respondentu agrāk apgūtās prasmes un pieredzi, vēlmes, kas saistās ar atgriešanos darba tirgū.

Pētījuma veicēji sastādīja aptaujas anketu, ar kuras palīdzību 2016. gada maijā veica aptauju starp projekta partneriem, datus apkopoja 2016. gada maijā un jūnijā. Respondentu izvēle balstījās uz vietējās informācijas bāzes, papildus tika izmantota „sniega pikas,” metode, kas deva iespēju ar jau aptaujā piedalījušos respondentu kontaktu palīdzību sameklēt cilvēkus, kas ir gatavi piedalīties aptaujā. Anketa sastāvēja no 50 jautājumiem, ar kuru palīdzību noskaidroja respondenta agrāko darba pieredzi, vēlmes un galvenos šķēršļus, kas kavē atgriešanos darba tirgū, cilvēku intereses, aktivitāti, valodu un datorprasmes.

Neskatoties uz to, ka tika aptaujāti 253 respondenti (Igaunijā no četriem Setomaa pagastiem (pēc 2016. g. jūlijā spēkā esošā sadalījuma - Mikitamäe, Värskä, Meremäe, Misso), kā arī Apes un Engures pagastiem (tāpat no šo pagastu tuvākās apkārtnes Latvijā), dažas anketas nācās izslēgt no kopējās analīzes, jo atbildes bija sniegtas tikai uz dažiem jautājumiem. Kopā tika analizētas 248 respondentu atbildes. Dati tika apstrādāti SPSS programmā, kā arī ar MS Excel datu apstrādes līdzekļiem.

Problēma bija skaitliski mazais respondentu skaits, īpaši Latvijas pagastos, tas nedeva ietejīgu pilvērtīgi un korekti izmantot statistikas pētījuma metodes. Tas, ka respondentu skaits būs mazs, nebija pārsteigums, un bija skaidrs, ka statistiskās metodes nebūs iespējams pielietot, tādēļ ir doti sadalījumi pa grupām un krusteniskās tabulas. Lasot rezultātus, jāpatur prātā, ka šie secinājumi attiecas tikai uz konkrēto respondentu, un iegūtos rezultātus nevar vispārināt uz konkrēto apgabalu kopumā.

Atbilstoši izvērztajam uzdevumam, mūsu mērķis bija aptaujāt noteikta vecuma cilvēkus, kuri meklē darbu un vēlas piedalīties kursos, lai uzlabotu savas iespējas darba tirgū. Pēc sākotnēji izvērztajiem uzdevumiem respondentu lokā nevajadzēja nonākt cilvēkiem, kuri neatbilda noteiktajiem kritērijiem. Bet vadoties no apgabalu īpatnībām un mērķa grupas (pensijas vecuma vai tuvu tam, ilgstoši nav strādājuši, daļai strādājošo bailes tuvākajā laikā zaudēt darbu un t.t.), netika atrasts sākotnēji uzstādītajiem kritērijiem atbilstošs respondentu skaits, tādēļ aptaujā piedalījās cilvēki, kuri nav tieši mērķa grupa, vai paši neuzskata, ka tur iederas.

Atbilstoši pētījuma mērķim, respondenti ir sadalīti trīs grupās:

JĀ-JĀ grupa - respondents meklē darbu un grib mācīties;

JĀ-NĒ grupa – respondents meklē darbu, bet nevēlas mācīties, vai arī nemeklē darbu, bet vēlas mācīties;

NĒ-NĒ grupa – respondents nemeklē darbu un nevēlas mācīties.

Rēķinoties ar pētījuma mērķiem - palīdzēt cilvēkiem atgriezties darba tirgū, var domāt, ka JĀ-NĒ un NĒ-NĒ grupu cilvēkus nevajadzētu analizēt tik detalizēti. Skatoties no racionāla aspekta, tas tiešām tā ir, jo noteikti racionālāk būtu pievērst uzmanību tiem, kas ir gatavi aktīvi piedalīties pētījuma mērķu sasniegšanā. Tomēr šajās grupās ietilpst vairāk kā puse respondentu. Par viņiem ir iegūta

[Type text]

apjomīga informācija. Ja kārtējo reizi skatās uz lietu no racionāla aspekta, nav prātīgi šo informāciju nosūtīt uz papīrgrozu. Varam taču meklēt atbildes uz jautājumiem, kas var palīdzēt cilvēkiem nenokļūt JĀ-NĒ un NĒ-NĒ grupās, vai arī atgriezties JĀ-JĀ grupā. Iespēja šo tēmu kontekstā atrast pozitīvo nav liela. Jāatzīst, ka reālajā dzīvē mazajās apdzīvotajās vietās tomēr pievērs uzmanību konkrētajam cilvēkam, un, ja vietējās pašvaldības sociālais darbinieks vai cits darbinieks, balstoties uz aptaujas rezultātiem, uzņemsies rūpes strādāt individuāli ar konkrēto cilvēku, ir cerība, ka kāds no šajās grupās esošajiem cilvēkiem atradīs ceļu uz JĀ-JĀ grupu. Tā kā darīšana ir ar pilotprojektu, tad mums maksimāli jānācās no visām veiktajā aptaujā pieļautajām kļūdām, lai turpmāk analogus pētījumus varetu veikt labāk.

Atskaite sākas ar visu respondentu kopīgu raksturojumu. Tālāk seko detalizēta analīze atbilstoši respondentu sadalījumam grupās. Atskaites pielikumā ir pievienotas tabulas ar svarīgākajiem datiem. Rezultātu skatījums ir dots konkrēto apgabalu griezumā, jo projekts, kura ietvaros tika veikts pētījums, turpināsies šajos konkrētajos apgabalos.

Pārskata sastādīšanu ietekmēja apgabala detalizēta raksturojuma trūkums, bet vēl vairāk trūka apgabala uzņēmēju vēlmju apkopojuma par nepieciešamo iespējamo darbaspēku. Bez šādas informācijas ir ļoti sarežģīti dot novērtējumu darba meklētāju iespējamajām cerībām. Teorētiski, daudzu rādītāju kontekstā, te var būt ideāls darba tirgus kandidāts, bet, ja darba tirgus cilvēku ar šādiem rādītājiem negaida, tad teorētiskie rādītāji tā arī paliks teorija.

2. Īss kopsavilkums

Pētījums sastādīts atbilstoši MTŪ Setomaa Pagastu apvienības pieprasījumam, kas tika iesniegts 23.03.2016. Atbilstoši pieprasījumam, pētījuma mērķis bija izzināt 55-gadīgu un vecāku cilvēku bezdarba galvenos šķēršļus, motivāciju, kā arī iepēju atgriezties darba tirgū, respondentu agrāk apgūtās prasmes un pieredzi, vēlmes, kas saistās ar atgriešanos darba tirgū.

Kopā tika analizētas 248 cilvēku atbildes, no tām 119 - Igaunijas, Setomaa pagastu (pēc 2016. g. jūlijā spēkā esošā sadalījuma- Mikitamäe, Värskä, Meremäe, Misso pagasti), 61 no Engures un 68 no Apes apgabaliem Latvijā. Atbilstoši uzstādītajam uzdevumam mūsu mērķis bija aptaujāt dotā vecuma cilvēkus, kuri meklē darbu, un ir gatavi iziet papildus apmācību, lai atvieglotu savu ieiešanu darba tirgū. Bet vadoties no apgabalu īpatnībām un mērķa grupas (pensijas vecuma vai tuvu tam, ilgstoši nav strādājuši, daļai strādājošo bailes tuvākajā laikā zaudēt darbu un t.t.), netika atrasts sākotnēji uzstādītajiem kritērijiem atbilstošs respondentu skaits, tādēļ aptaujā piedalījās cilvēki, kuri neietilpst tieši mērķgrupā, vai paši neuzskata, ka tur iederas.

Atbilstoši pētījuma mērķim, respondenti ir sadalīti trīs grupās:

JĀ-JĀ grupa - respondents meklē darbu un grib mācīties;

JĀ-NĒ grupa – respondents meklē darbu, bet nevēlas mācīties, vai arī nemeklē darbu, bet vēlas mācīties;

NĒ-NĒ grupa – respondents nemeklē darbu un nevēlas mācīties.

Galveno uzmanību pievēršām JĀ-JĀ grupas respondentiem (65 no Setomaa, 37 no Apes un 10 no Engures). Lai viena daļa anketu netiktu noliktas malā kā nederīgas, analizējām arī pārējo grupu respondentu anketas ar mērķi atrast atbalsta punktus, lai palīdzētu cilvēkiem nenokļūt šajās grupās, vai dot iespēju atgriezties JĀ-JĀ grupā, un caur to darba tirgū. Varbūtība gan nav liela, bet mazas sabiedrības ietvaros palīdzība pat dažiem cilvēkiem ir liela lieta.

Turpinājumā ir dots JĀ-JĀ grupas analīzes kopsavilkums atbilstoši apgabaliem.

Setomaa JĀ-JĀ grupā sieviešu ir mazliet vairāk nekā vīriešu, 29 šajā grupā ir vecumā no 55-59, 10 respondenti ir 60-64-gadīgo vecuma grupā. ¼ respondentu norāda, ka ir bez darba, 6% strādā uz laiku vai veic gadījuma darbus. Salīdzinot ar citiem apgabaliem, pārsvarā tie ir cilvēki, kuri ir pensijā, vai nestrādā veselības problēmu dēļ. Vairāk nekā puse respondentu jau pieci gadi, un vairāk, nav strādājuši uz pilnu slodzi. Tikai 10% pastāvīgu darbu ir zaudējuši pēdējā gada laikā. Tajā pašā laikā no visiem 65 respondentiem, kuri vēlas atrast darbu un kursus, tikai 34% atbild, ka šobrīd meklē darbu, bet 80% būtu gatavi uzsākt darbu mēneša laikā, ja piedāvājums atbilstu prasībām. Atbildēs var samantīt mazu cerību staru atrast labi atalgotu darbu, atbilstošu veselības stāvoklim, bet arī prasības ir augstas.

Kā vislielāko šķērslī darba meklējumos respondenti norāda veselības problēmas, tāpat transporta problēmas un piedāvātā darba zemo atalgojumu. Te uzreiz redzama krasa atšķirība starp Setomaa un Latvijas apgabaliem. 6 respondenti atbild, ka viņu zināšanas un prasmes neatbilda piedāvātajai darba vietai. Tas ir saprotams, jo cilvēki ir dažādi, un savu darbu saista ar lietām, kas ir patīkamas, bet 2/3 JĀ-JĀ grupas repondentu patiktu strādāt svaigā gaisā, pašiem organizēt savu darba laiku, strādāt ar cilvēkiem, daudzi vēlētos strādāt vienatnē un veikt fizisku darbu. 14 respondenti ir domājuši par uzņēmējdarbības uzsākšanu, un veikuši šajā jomā pirmos soļus. 1/3 respondentu nav

[Type text]

profesionālās vai augstākās izglītības, 8 cilvēkiem, kuri vēlas strādāt un pilnveidoties, ir augstākā izglītība. 88% cilvēku kaut kad ir apmeklējuši kursus, apmācības vai papildapmācības, un šajā jomā rādītājs Igaunijā ir stipri augstāks kā Latvijas apgabalos. Puse no tiem - pēdējo piecu gadu laikā. 58% šīs grupas respondentu atbildēja, ka viņi pēdējā gada laikā savas darba prasmes un iemaņas ir pilnveidojuši patstāvīgi ar interneta vai literatūras palīdzību, rādītājs ir augstāks kā Latvijas apgabalos, bet ko tas reāli nozīmē, nav zināms.

Visi respondenti prot igauņu un setu valodas, daudzi arī krievu valodu, bet ja domājam par ārzemju tūrisma piesaisti, tad svešvalodu zināšanu līmenis ir ļoti zems. 75% respondentu pēdējā gada laikā ir izmantojuši datoru, apmēram puse atbildētāju ir pārliecināti, ka viņu datorprasmes ir ļoti labas, labas vai apmierinošas, 31% tās bija nepieciešams pielietot darbā. Visi, kas pēdējā gada laikā ir lietojuši datoru, ir izmantojuši internetu (visvairāk - informācijas iegūšanai, interneta bankas pakalpojumu izmantošanai, jaunāko ziņu lasīšanai, e-pasta sūtījumiem, puse no respondentiem arī privātā sektora pakalpojumu piedāvājuma izmantošanai).

Setomā JĀ-NĒ grupu raksturo veselības problēmas vai nepieciešamība rūpēties par kādu tuvinieku vai mājām. Nākas secināt, ka darbs uz pilnu slodzi bieži vien nav risinājums, tādēļ jāmeklē darbs ar elastīgāku darba laiku kā JĀ-JĀ grupā, tā arī piesaistot darba tirgum JĀ-NĒ grupu.

Setomā par kursu iespējām bija ieinteresēti 65 JĀ-JĀ grupas respondenti, un arī 9 respondenti no JĀ-NĒ grupas. Visām piedāvātajām jomām atradās interesenti, arī katras jomas virzieni var variēties. Vispopulārākās jomas izrādījās lauksaimniecība/dārzniecība, datorapmācība un sociālā sfēra.

No Apes JĀ-JĀ grupā ir 37 respondenti, no tiem 11 vīrieši un 26 sievietes. Gandrīz puse no viņiem ir vecumā no 55-59, kopā virs 65 gadiem vairāk kā 70% respondentu. Bez darba ir 30% respondentu. Salīdzinoši liels skaits (salīdzinot ar citiem apgabaliem) no tiem ir gadījuma darbu veicēji (14%) un strādnieki uz laiku (14%). Pensijā ir 19% respondentu, un tikai 14% apgalvo, ka darbu pārtraukuši veselības problēmu dēļ, divi cilvēki strādā uz pilnu slodzi. 35% respondentu jau vairāk kā trīs gadus nestrādā, bet sešus gadus un vairāk ārpus darba tirgus atrodas otra 1/3 respondentu. Atšķirībā no citiem apgabaliem 70% šīs JĀ-JĀ mērķa grupas respondentu meklē darbu, un ir norādījuši salīdzinoši mazāk šķēršļus, kādēļ nevarētu strādāt. Un tomēr kā galvenā problēma ir norādīta veselība, lai gan Apē tā tiek atzīmēta kā īslaicīga slimība. Divi respondenti atzīst, ka viņu zināšanas un prasmes neatbilda piedāvātajam darbam.

Gandrīz 65% JĀ-JĀ grupas respondentu norāda, ka viņiem patiktu darbs, kas saistīts ar precizitāti (ar to atšķiras no citiem apgabaliem), darbs svaigā gaisā, sava darba laika plānošana, patiktu strādāt fizisku darbu un strādāt vienatnē, vai kopā ar citiem. 64% respondentu varētu uzsākt darbu mēneša laikā, daļa no tiem pat nedēļas laikā. Tik ātra gatavība uzsākt darbu raksturīga tikai Apei. Tāpat tikai diviem šīs Apes grupas respondentiem nav profesionālās, amata vai augstākās izglītības, lielākā daļa ir ar vidējo profesionālo vai tehnikuma izglītību. Gandrīz 40% respondentu nekad nav bijušiursos vai papildapmācībās, trešā daļa respondentu triju gadu laikā ir bijušiursos, no tiem 7 norāda, ka pēdējā gada laikā bijušiursos, kas saistīti ar darbu. Citos apgabalos nebija neviena atbildētāja, kas pēdējā gada laikā būtu bijisursos, saistītos ar tiešo darbu. Patstāvīgi savas darba iemaņas pilnveidojusi ceturtā daļa respondentu.

Apes respondenti izceļas ar lielāku aktivitāti, papildus augstākam darba meklētāju procentam, cilvēki piedalās dažādās aktivitātēs ārpus mājas, 19 respondenti norāda, ka reizi mēnesī organizē kādu pasākumu. Valodu prasmes visiem apgabaliem ir līdzīgas, prot krievu valodu, citas

[Type text]

svešvalodas drīzāk nē nekā jā, vai ļoti zemā līmenī. 30% respondentu nekad nav lietojuši datoru, pārējie savas prasmes raksturo kā apmierinošas. 19% JĀ-JĀ grupas respondentu ir izmantojuši datoru darbā, pēdējā gada laikā datoru izmantojusi puse atbildētāju. Izmantotas arī citas programmas, ne tikai internets. Vispopulārākie ir ziņu lasīšana, informācijas meklēšana, interneta bankas izmantošana, e-pasta pakalpojumi. Atšķirībā no citiem, Apes respondenti ir izmantojuši internetu darba meklēšanai.

Apē JĀ-NĒ grupā visi ir jaunāki par 70 gadiem, un tie, kurus neinteresē kursu piedāvājums, nav tik kategoriski noskaņoti pret strādāšanu, kā tas bija redzams Engures anketās. Daži no viņiem ir apmierināti ar tiem gadījuma darbiem, kurus strādā, arī veselības problēmas ir šķērslis. Drīzāk tiek meklēts peļņas darbs uz laiku. Nevarētu teikt, ka viņi visi ir gatavi sākt strādāt, bet no dažas labas anketas bija redzams, ka atbilstošs darbs un motivācija varētu šos cilvēkus atgriest darba tirgū.

Apmācībās vēlējās piedalīties 51 Apes respondents. JĀ-JĀ grupā vispopulārākie bija lauksaimniecība/dārzniecība, datorapmācība un sociālā sfēra. Šis sadalījums ir tāds pats kā Setomā. JĀ-NĒ grupas lielākā daļa respondentu ir ieinteresēti datorapmācībā.

Engurē tikai 16% (t.i. 10 cilvēki) respondentu vēlas atrast darbu un iziet apmācības. No tiem astoņas ir sievietes, divi vīrieši. Visi ir jaunāki par 65 gadiem. Divi ir bez darba, trīs veic gadījuma darbus, viens strādā kā brīvprātīgais, divi ir pensijā un divi nestrādā veselības problēmu dēļ. Gandrīz puse no viņiem jau gadu ir bez darba, otra puse - vairāk kā desmit gadus, 40% no viņiem norāda, ka šobrīd meklē darbu. 6 respondenti saka, ka darba veikšanai šķēršļus rada paša veselība, tikpat respondentu norāda uz transporta problēmām, 3 atbildētājiem šķērslis ir vecāku vai slima ģimenes locekļa aprūpe. Neviens nav norādījis, ka darba uzsākšanu ierobežo nepietiekamas darba iemaņas vai zināšanas. Vismaz 6 respondenti no desmit dod priekšroku darbam svaigā gaisā, sava darba laika organizēšanai, strādāšanai vienatnē, un ir gatavi veikt darbu, kas prasa precizitāti. 6 respondenti ir gatavi uzsākt darbu mēneša laikā, ja saņemtu atbilstošu piedāvājumu, sešiem atbildētājiem ir profesionālā vai augstākā izglītība.

Engures JĀ-JĀ grupas respondenti atšķiras ar to, ka pēdējo piecu gadu laikā viņi nav bijuši nevienosursos vai papildapmācībās, neviens no viņiem nekad nav apmeklējis ne kursus, ne apmācības. Arī patstāvīgi pēdējā gada laikā savas darba prasmes viņi nav attīstījuši. Salīdzinot ar citiem apgabaliem, Engures anketu rādītāji atspoguļo JĀ-JĀ grupas pasivitāti, arī pasākumu, kas notiek ārpus mājas, viņi apmeklē mazāk. Šo pasivitāti var izskaidrot ar vajadzību kādu aprūpēt (piem. vecāks ģimenes loceklis), jo daudzi ir palīdzējuši citiem praktiskos mājas darbos, snieguši personīgu palīdzību.

Krievu valodas prasme ir laba, bet citu svešvalodu zināšanas ir vājas. Seši no respondentiem nekad nav lietojuši datoru, trīs to pēdējā gada laikā ir izmantojuši (internets), bet savas prasmes uzskata par zemām. Internets ir izmantots e-pasta nosūtīšanai, ziņu lasīšanai, un, salīdzinot ar citiem, ar to veikts mazāk darbību.

Tāpat Engures JĀ-NĒ grupas respondenti ir mierā ar savu bezdarba statusu, ir pensijā, nežēlojas tik daudz par savu veselību kā citi. Tas droši vien ir saistīts ar gados jaunākiem respondentiem.

Engures nedaudzie JĀ-JĀ un JĀ-NĒ grupu respondenti savas kursu vēlmēs sadalās mazākās grupās. Vispopulārākās apmācību jomas ir datorapmācība, lauksaimniecība/dārzniecība un pavārmāksla. Arī JĀ-NĒ grupas respondenti, kuri ir gatavi piedalītiesursos (19 respondenti) tikai tādēļ, lai savu dzīvi padarītu interesantāku, un būtu kursā par pasaulē notiekošo, vēlas apmeklēt tos pašus kursus.

[Type text]

NĒ-NĒ grupu analīze apgabalu griezumā atklāja interesantas sakritības un tēmas, kuras turpmāk varētu pārdomāt, un, uz kurām pamatojoties, varētu veikt noteiktas darbības, bet konkrētā projekta galvenā uzdevuma kontekstā NĒ-NĒ grupa noteikti nav turpmāko darbību mērķa grupa. NĒ-NĒ grupā var atrast dažu cilvēku, ar kuru papildus strādājot, var skaitliski samazināt šo grupu, bet rēķinoties ar ierobežotajiem resursiem, to izmantošana šajā virzienā ir mazefektīva.

Runājot par kursiem, jāpiebilst, ka datorprasmes, un ar to saistītā darbības spektra paplašināšana, ir bāzes prasmes, kuras ir nepieciešamas ļoti dažādās darba vietās. Domājot par apmācāmo turpmākajām darba vietām, jārēķinās, ka atbildes, kas dotas uz jautājumiem, ne vienmēr sakrītīs ar apmācāmo vēlmēm, viņu agrāko darba pieredzi, hobijiem, un to, kādu vēlas nākotnes darba vietu. Cilvēku pagātne, agrākā pieredze, arī mācību pieredze ir ļoti dažāda. Tādēļ ir ļoti svarīgi, veidojot kursu grupas un izvēloties apmācību vietu, atbilstoši mērķa grupai pamatīgi pārskatīt potenciālo kursu dalībnieku anketas. Dalībnieku skaits grupā ir ļoti mazs, bet tajā pašā laikā grupa ir daudzpusīga, tādēļ nenovēršami būs jāstrādā ar atsevišķiem indivīdiem. Tā ir dārga un darbietilpīga pieeja, bet varbūt vienīgā iespēja, kas dos kaut nelielu ticamību, lai sasniegtu gaidītos rezultātus.

Organizējot kursus, noteikti jāmeklē saskares punkti ar citiem tuvākajā apkārtnē esošajiem kursu piedāvājumiem, lai veidotos lietderīgas kursu grupas. Tāpat Apei un Engurei vajadzētu izvērtēt kopīgu kursu rīkošanu, jo pretējā gadījumā vairākas kursu grupas būs pārāk mazas.

Droši vien darba piedāvājumam un potenciālajiem darbiniekiem palīdzēs tikšanās ar darba devēju, un skaidrojums, ka strādnieki ar nepilnu darba slodzi, kuriem nepieciešama elastīgāka pieeja un atbilstoši piemērota darba vieta, var būt labs risinājums darba devēja problēmai. Noteikti jāizmanto visas Valsts Nodarbinātības dienesta piedāvātās iespējas.

Rezultāti rāda, ka vairākums, ja pat ne visi respondenti nav parasti darba tirgus kandidāti, vienatnē kantora darbu tie nedarīs. Maz ticams, ka darīšana ir ar lieliskiem tirgotājiem vai tirdzniecības menedžeriem, bet ja organizētu kopīgu apvienību, kas pārdotu dārza un lauku veltes, kuras daudzi no respondentiem varētu audzēt, vai palīdzētu tirgot viņu rokdarbus un amatniecības izstrādājumus, tad t.s. ražojošajā pusē būtu gatavs darbotos ne viens vien. Kursi, kuros apmācītu preces talākatīstības pamatus, palīdzētu šiem cilvēkiem nodarboties ar preces izgatavošanu vai ražas izaudzēšanu, savukārt citi to palīdzētu pārdot.

Pētījuma gaitā ir savākta informācija par vairākiem cilvēkiem, kuri bija gatavi strādāt nepilnu darba dienu, reizēm norādot papildus kritērijus (piem. vasarā), tādēļ jāizsver, vai šāda apgabala nepilna laika strādnieku reģistra uzturēšana dos vajadzīgās ziņas un palīdzēs vietējiem apgabala uzņēmējiem atrast strādniekus sezonas vai atsevišķu darbu veikšanai. Cits jautājums, kā šo reģistru uzturēt un atjaunot.

Kopsavilkumā var teikt, ka ir ļoti ierobežota informācija par apgabala kopīgo raksturojumu, bet vēl sarežģītāku, lai neteiktu - bezcerīgu, lietu padara pilnīgs informācijas trūkums par uzņēmēju vēlmēm un cerībām uz iespējamo darbaspēku, tādēļ nav iespējams novērtēt darba meklētāju vēlamo sapņu piepildījumu. Daudzu rādītāju kontekstā cilvēks var būt ideāls darba tirgus kandidāts, taču, ja darba tirgus negaida strādnieku ar šādiem rādītājiem, tad teorētiskie rādītāji tā arī paliek teorija. Tādēļ pirms izstrādāt konkrētus kursu vai apmācību plānus, nozīmīgi ir sastādīt apgabalu uzņēmēju vēlmju profilu.

3. Pārskats par pētījumā ietvertajiem apgabaliem un visiem respondentiem kopumā

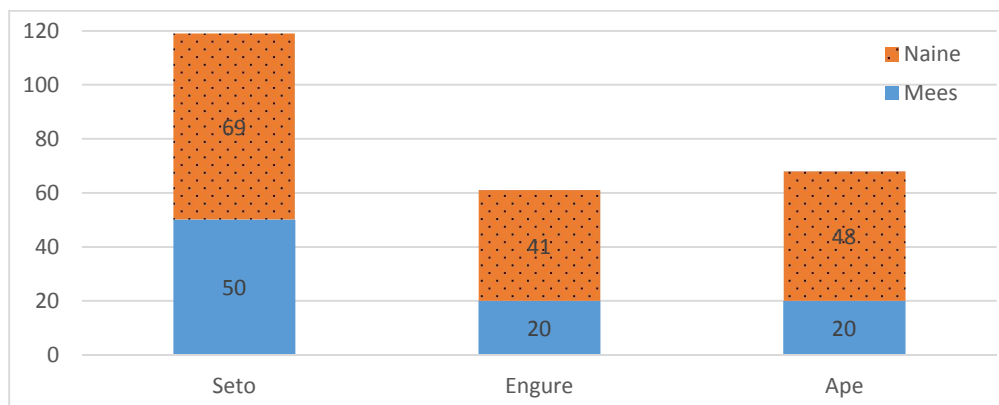
Ticamu un kopīgo salīdzinošo datu iegūšana pētījumā iesaistīto apgabalu ietvaros nebija vienkāršs uzdevums. Igaunijas un Latvijas apgabalu statistika savā darbā izmanto atšķirīgas metodes, un visus pētījuma kontekstā interesējošos datus nepiedāvā pat dažādās metodes. Pētījuma mērķis nebija pilnīgs datu bāzes apkopojums un datu metodiskā darba pilnīgs salīdzinājums, bet tas nāks par labu, lai labāk izprastu un pārdomātu iegūtos datus.

No pētījumā iesaistītajiem apgabaliem iedzīvotāju skaita ziņā lielākais ir Engures apgabals (7232 iedzīvotāji), un tas divreiz pārsniedz Apes iedzīvotāju skaitu (3525), tāpat arī gandrīz divreiz Setomaā (3924) iedzīvotāju skaitu. Igaunijas un Latvijas kontekstā apgabali ir ar ļoti mazu iedzīvotāju skaitu – zem 0,4 procentiem no valsts kopējā iedzīvotāju skaita. Visos pētījuma apgabalos 65-gadīgo un vecāku cilvēku skaits sastāda vairāk kā piekto daļu no kopējā iedzīvotāju skaita, tas ir mazliet vairāk nekā vidēji Igaunijā un Latvijā. Apē un Engurē sievietes ir vairāk nekā vīrieši, bet arī šajā ziņā atšķirība statistikas ietvaros nav ievērojama.

Raugoties uz kopējo Igaunijas un Latvijas kontekstu, Setomaā un Ape atrodas līdzīgās pozīcijās, atrodoties valstu pierobežā: tālu no galvaspilsētas un lielākajiem centriem. Engure atrodas tuvāk Latvijas galvaspilsētai, un ar to nozīmīgi atšķiras no Setomaā un Apes, līdz ar to apstiprinās hipotēze, ka arī ekonomiskā struktūra, uzņēmējdarbība un darba tirgus stāvoklis Engurē, salīdzinot ar Setomaā un Api ir daudzkārt atšķirīgāks. Engurē iedzīvotāju blīvums ir ievērojami lielāks, kā Setomaā un Apē. Engurē vienu kvadrātkilometru apdzīvo 18,3 cilvēki, Apē - 6,5 cilvēki un Setomaā- 6,4 cilvēki. Runājot par pētījumā iekļauto apgabalu iedzīvotāju blīvumu, tas ir mazs visos apgabalos, bet slīdzinot to savstarpēji, Engurē iedzīvotāju blīvums ir ievērojami lielāks.

Visu pētījumā ietverto pašvaldību iedzīvotāju algas ienākumi ir zemāki par valsts vidējo rādītāju: Vārskā 10 procentpunkti, Meremāē 20 procentpunkti, Engurē, Misso ja Mikitamāē starp 10-20 procentpunktiem. Vērā ņemami sliktāks stāvoklis ir Apes apgabalā, kur starpība starp Latvijas vidējo ir gandrīz 40 procentpunkti. Apgabalu zemais algas ienākumu līmenis, salīdzinot ar valsts vidējo, nekādā gadījumā nekļūs par labu stimulu atgriesties darba tirgū cilvēkiem, kuri zaudējuši darbu. Engures apgabalam problēmu risināt var palīdzēt galvaspilsētas nosacītais tuvums, bet ne jau ar risinājumu, ka darba meklētājs meklē jaunu dzīvesvietu, liekas gan, ka Engures apgabala uzņēmējiem Rīgas tuvums konkurejošajam darba spēkam priekšroku nedod. Apes apgabala zemais ienākumu līmenis noteikti radīs kārdinājumu pārcelties uz dzīvi citur.

Kopā tika analizētas 248 cilvēku atbildes, no tām - 119 Setomaā, 61- Engures un 68- Apes (Shēma 1).

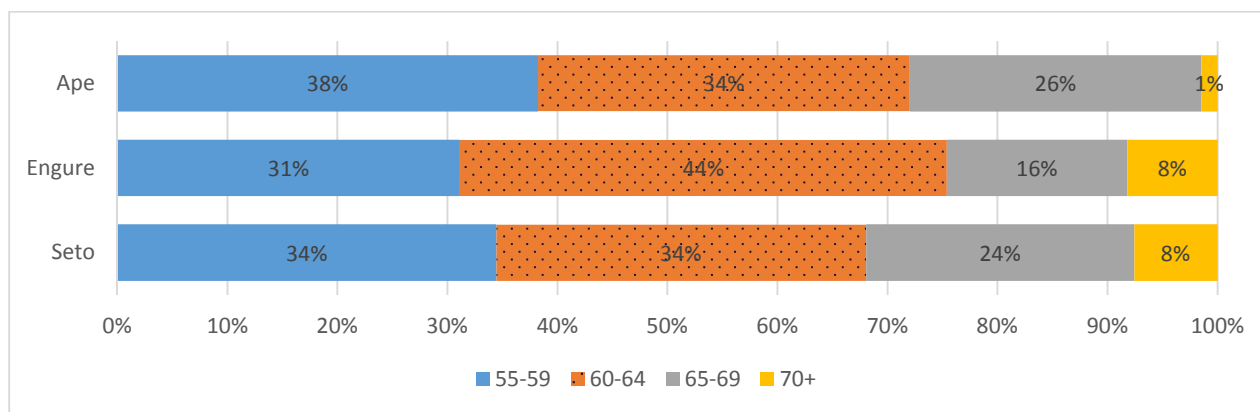

Shema 1. Kopīgais respondentu sadalījums pēc dzimuma un apgabala

No atbildētāju kopskaita 36% ir vīrieši un 74% sievietes. Vislielākais vīriešu pārsvars ir Setomaā (42%), Latvijā abos pagastos vīriešu skaits ir mazāks. Vismazāk vīriešu respondentu ir Apē (29%).

Vadoties no darba tirgus stāvokļa, respondentu vecuma struktūra ir ārkārtīgi nozīmīga. Esam sadalījuši respondentus četrās vecuma grupās (Shēma 2). Jo jaunāks respondents, jo lielāka varētu būt viņa interese atgriezties darba tirgū un noturēties tur pēc iespējas ilgāk. Lai gan var novērot aptaujājamo apgabalu atšķirības, tomēr jāatzīst, ka līdz 64-gadīgo dalības skaits aptaujāmajos apgabalos ir vienāds, apm. 70% respondentu. Analizējot, tas ir ļoti nozīmīgi, jo nenoliedzami, lielākās izmaiņas cilvēka uzvedībā – skatoties vecuma grupu kontekstā – noris 65- gadīgo un vecāku cilvēku vecuma grupā. Vislielākais respondentu skaits, kas jaunāki par 65, ir Engurē. Apē – jaunāki par 65 - 72% un Setomaā - 68%.

55-59-gadīgo respondentu skaits Apē ir (38%), Setomaā 34% ja Engurē 31%.

Shema 2. Kopīgais respondentu sadalījums pēc vecuma grupām

Precīzāks respondentu sadalījums pēc apgabaliem, vecuma un dzimuma attēlots pielikuma tabulā nr.11.

No visiem pētījuma Setomaā respondentiem 66% par dzimto valodu uzskata igauņu valodu, 31% seto valodu, 3% citu valodu. No Apes respondentiem 81% dzimtajā valoda ir latviešu 13% - krievu valoda, 6% savu viedokli nav izteikuši. Engure ir vēl homogēniskāka, tur latviešu valoda ir dzimtajā 85% respondentu, pārējiem - krievu valoda.

[Type text]

Zinot to, ka Setomaā atrodas kultūras un valodas ziņā atšķirīgā apgabalā, un, vadoties pēc pasūtītāja lūguma, pētījumam tika pievienots atsevišķs jautājums par seto valodas rakstītprasmi. No visiem respondentiem 42 atbildēja, ka prot rakstīt seto valodā, to skaitā arī viens 74-gadīgs respondents no Engures, kas mazliet prot rakstīt seto valodā. Pārējie cilvēki, kuri prot rakstīt seto valodā, dzīvo Setomaā. No tiem astoņi apgalvo, ka prot labi, četri norāda, ka pārvalda valodu brīvi. Šie valodu labi protošie respondenti ar vienu izņēmumu ir divu jaunāko grupu pārstāvji.

Vadoties pēc uzstādītajiem uzdevumiem, paredzējām, ka respondenti būs cilvēki bez darba vai gadījuma darba veicēji. Diemžēl nav iespējams mazo pašvaldību griezumā izmantot ar starptautisko darba tirgus organizāciju metožu palīdzību apkopoto informāciju, līdz ar to trūkst darba tirgu raksturojošas salīdzinošās informācijas, jo citi iespējamie avoti nav metodiski salīdzināmi. Pētījuma darba grupas tikšanās laikā 2016.g. 30. jūnijā Engures pagasta pārstāvji apgalvoja, ka pie viņiem bezdarba problēmas nav, ka pagasta bezdarba līmenis ir 4%. Bezdarba līmenis 4% tiešām nozīmē, ka bezdarba problēmu nav. Drīzāk tik zems bezdarba līmenis var sākt ietekmēt uzņēmējdarbības attīstību. Bet pagasta pārvaldes datus par 2015.gadu ir reģistrēti vairāk par 300 bezdarbnieku. Apes pagastā šis skaitlis ir mazliet pāri 160 (Latvijas *Unemployment Agency* dati) un Setomaā mazliet pāri 100 cilvēku (Igaunijas Statistikas pārvaldes Igaunijas Bezdarbnieku kases datu bāze). Ja datus varētu salīdzināt, tad varētu apgalvot, ka ar reģistrētajiem bezdarbniekiem vislabākais stāvoklis ir Setomaā. Tādu secinājumu raporta sastādītāji izvirzīt neuzdrīkstas – datu salīdzinošais aspekts nav noskaidrots.

Igaunijas Bezdarbnieku kase reģistrē tikai tos bez darba esošos cilvēkus, kuri vēl nav pensijā. Reķinoties ar saspringto stāvokli Igaunijas un Latvijas darba tirgū – uzņēmēji žēlojas par darba spēka trūkumu, tāpat skatoties uz iedzīvotāju skaita samazināšanos un tautas novecošanu, būtu lietderīgi izsvērt iespēju aktīvi sadarboties ar pensijas vecuma cilvēkiem, lai atbalstītu viņu atgriešanos darba tirgū, vai vislabāk, ja mēs nezaudētu viņus no darba tirgus pirms šī noteiktā laika.

Lai gan konkrētajos apgabalos dzīvojošie atbilstoša vecuma cilvēki nav izvēlēti nejauši, šķiet, ka apgabalu īpatnības ir ietekmējušas rezultātus. 19% Seto un Apes, bet tikai 5% Engures respondentu saka, ka ir bez darba (Tabula 1). Te jāpiebilst, ka oficiālais darba statuss nebija noteicošais. (t.i. atbilstošā darba reģistrēšana).

Tabula 1. Visu respondentu sadalījums pēc viņu galvenā darba stāvokļa un apgabaliem

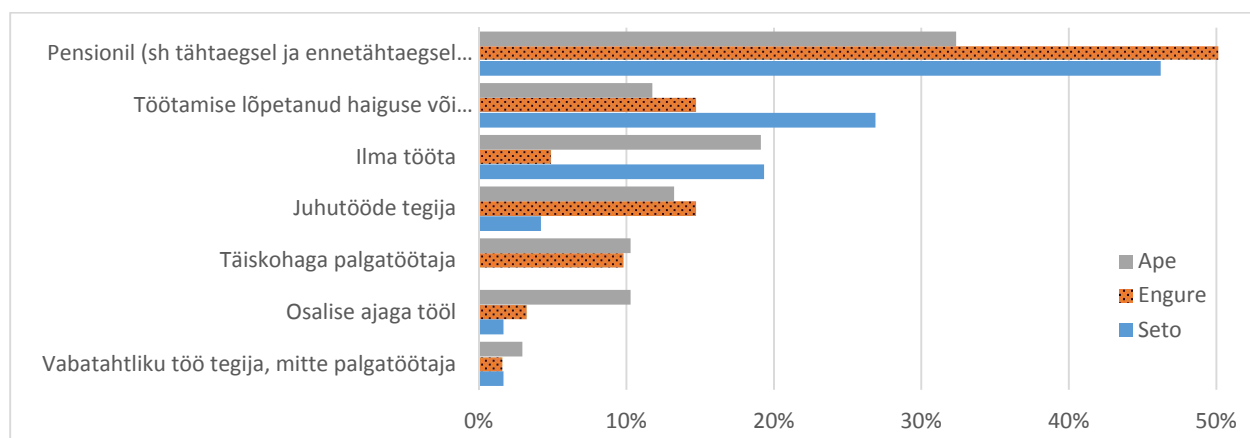
	Bez darba	Darbs uz laiku, nepilns darba laiks	Gadījuma darbu veicējs	Veic brīvprātīga darbu, bez algas, samaksas	Pensija (pilna laika), pirms laika, nepilna	Darbs pārtraukts slimības vai invaliditātes dēļ	Strādā uz pilnu slodzi	Kopā
Seto	19%	2%	4%	2%	46%	27%	0%	100%
Engure	5%	3%	15%	2%	51%	15%	10%	100%
Ape	19%	10%	13%	3%	32%	12%	10%	100%
Kopā	16%	4%	9%	2%	44%	20%	5%	100%

Darbs uz laiku, vai gadījuma darbs tā veicējam var būt brīva izvēle vai piespiedu variants. Ja cilvēks ir gados, un veselība nav tā labākā, tad saīsināts darba laiks var būt viņa paša izvēle un iespēja atrasties darba tirgū ar viņam atbilstošu slodzi. Ja nepilns darba laiks ir darba devēja piedāvātais variants, bet cilvēks pats vēlētos strādāt uz pilnu slodzi, tad šajā gadījumā viņš būs respondents, kurš vēlas savu darba statusu mainīt, un meklē papildus iespējas. Tas pats attiecas arī uz gadījuma darba veicējiem, kas vēlas izmaiņas. Bet ir arī daži gadījuma darba veicēji, kas ir apmierināti ar savu izvēli. Dažiem šķiet, ka tā var panākt sev pilnas slodzes nodrošinājumu. Šajā [Type text]

gadījumā drīzāk var rasties jautājums, vai šis cilvēks nebūtu labs mikrouzņēmuma vadītājs? Vadoties pēc starptautiskās definīcijas, tie ir darba tirgus aktīvistu – veic darbu uz nepilnu slodzi vai gadījuma darbus, un ir tikai loģiski pieļaut domu, ka ar izdevīgiem noteikumiem tie kļūtu par pastāvīga darba veicējiem.

Brīvprātīgā darba veicēji, kuri par savu darbu samaksu nesaņem, ir mazliet savādāka grupa. Nav zināms, vai viņi darbojas sava hobija ietvaros, vai tas ir viņiem uzspiests darbs (piem. ģimenes locekļa aprūpe), kuram atkrīt, viņi var atgriezties darba tirgū. Katrā ziņā arī brīvprātīgā darbs varētu būt tāds, kas uztur cilvēku aktīvu, attīsta kādas prasmes, un laimīgas sakritības gadījumā tās varētu izmantot darba tirgū.

Setomā cilvēki par sevi ir norādījuši - vai nu bez darba (19%), vai pensijā (46%), darbs pārtraukts slimības, invaliditātes dēļ (27%), gadījuma darbu, ar nepilnu darba laiku veicēju un brīvprātīgo starp respondentiem ir maz. (Shēma 3). Pensijas laiks ir saistīts ar noteikta vecuma pienākšanu, bet tas nenozīmē, ka šāda statusa cilvēks nedrīkstētu strādāt. Engurē bez darba esošo cilvēku skaits ir ļoti mazs (5%), taču ievērojams ir gadījuma darbu veicēju skaits (15%); un ir vislielākais pensionāru skaits (51%), bet uz pilnu slodzi strādā 10%. Apē bez darba (19%) līdzīgi kā Setomā, pensijā ir 32% respondentu, 10% strādā uz nepilnu laiku un 13% veic gadījuma darbus. Abos Latvijas pagastos respondentu skaits, kuri nestrādā veselības problēmu dēļ (Ape 12% un Engure 15%) daudz mazāks nekā Setomā.

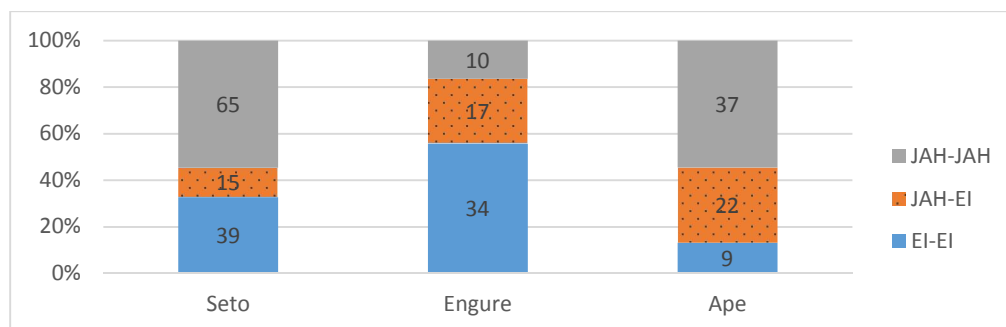
Shēma 3. Visu respondentu sadalījums atbilstoši viņu darbības stāvoklim

Atbilstoši izvirzītajam uzdevumam, mērķis bija atrast cilvēkus dotajā vecumā, kas meklē darbu un vēlas piedalītiesursos, lai uzlabotu savas iespējas atrast darbu. Droši vien vadoties no apgabalu īpatnībām un mērķa grupas (pensijas vecums, vai pirms pensijas vecums, daļa ilgstoši atradusies ārpus darba tirgus, daļa tuvākajā laikā baidās zaudēt darbu un t.t.) aptaujā ir piedalījušies respondenti, kuri neatbilst mērķa grupai, vai arī paši uzskata, ka tajā neiederas. Tomēr arī šī papildus informācija par projektā dalību ņemušajiem, dažāda vecuma cilvēkiem, dod iespēju iesaistīt darba tirgū arī tos, kas sen zaudējuši cerību. Tā var kļūt par kritiski svarīgu darbību mūsu novecojošajā un skaitliski sarūkošajā sabiedrībā.

Tabula 2. Respondentu sadalījums pa grupām atbilstoši vēlmēm meklēt darbu un piedalītiesursos.

Apgabals	valsts	Respondenti kopā	.. no tiem meklē darbu un vēlas piedalītiesursos(JĀ-JĀ grupa)	.. no tiem nemeklē darbu, bet vēlas piedalītiesursos, vai meklē darbu, bet domā, ka nav ieinteresēti kursu piedāvājumā (JĀ-NĒ grupa)	.. no tiem nemeklē darbu, nevēlas piedalītiesursos (NĒ-NĒ grupa)
Seto	Igaunija	119	65	15	39
Engure	Latvija	61	10	17	34
Ape	Latvija	68	37	22	9
Kopā		248	112	54	82

Tādēļ sadalījām respondentus trīs grupās atbilstoši viņu vēlmēm atrast darbu un apmeklēt atbilstošus kursus (Tabula 2): 1) respondenti, kas meklē darbu un vēlas piedalīties piedāvātajosursos(JĀ-JĀ grupa); 2) cilvēki, kas nemeklē darbu, bet vēlas piedalītiesursos, vai meklē darbu, bet domā, ka nav ieinteresēti kursu piedāvājumā (JĀ-NĒ grupa) ; 3) respondenti, kas nemeklē darbu, nevēlas piedalītiesursos (NĒ-NĒ grupa).

Shēma 4. Visu respondentu sadalījums atbilstoši viņu darba meklējumiem un kursu vēlmēm

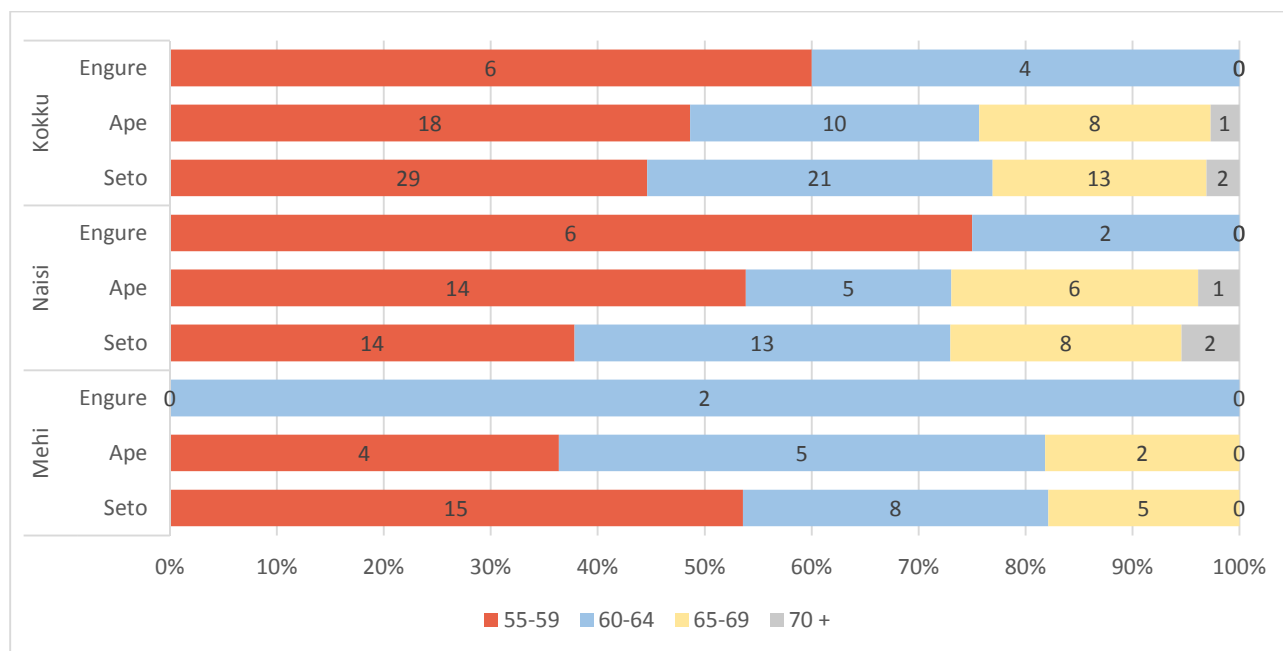
Pārsteidzoši liels skaits respondentu atkrita no JĀ-JĀ grupas. JĀ-JĀ grupā iekļuva puse Setomaā un Apes respondentu, 16% respondentu Engurē, kas ir tikai 10 cilvēki (Shēma 4). Engurē ir maz cilvēku, kuri būtu bez darba, un puse no respondentiem apgalvo, ka nevēlas strādāt(mainīt esošo darba vietu), tāpat nevēlas apmeklēt kursus. Arī Setomaā trešdaļa respondentu norāda, ka nevēlas ne darbu, ne kursus, turpretī Apē šādu respondentu ir vismazāk - 10% robežās.

Atbilstoši pētījuma uzdevumam, galvenā uzmanība tiek pievērsta JĀ-JĀ grupai, bet atsevišķi ir izanalizētas arī citas respondentu grupas.

4. Respondenti, kuri meklē darbu un grib mācīties kursus (JĀ-JĀ grupa)

JĀ-JĀ respondentu kopīgais raksturojums

Šajā nodaļā raksturosim un analizēsīm tos respondentus, kas atbildēja, ka viņi vēlētos atrast darbu, un ir gatavi mācīties kursus. Grupā, atbilstoši respondentu atbildēm, ir iekļauti 55% Setomaā respondentu, 54% respondentu no Apes, un tikai 16% respondentu no Engures. Tas nozīmē, ka Engurē JĀ-JĀ grupas respondentu ir ļoti maz (10 cilvēki), un tādēļ statistisko kopsavilkumu veikšana nav iespējama, un ar datu tulkojumu jābūt augstākā mērā uzmanīgiem. Drīzāk ir iespējams sastādīt konkrēta JĀ-JĀ respondenta profilu, t.i. aprakstīt viņa vēlmes un potenciālu. Pats par sevi tas būtu prātīgs solis, jo konkrētajam cilvēkam atgriezties darba tirgū vislabāk palīdz individuāla pieeja, un darbs ar viņu, kas vienmēr dod pozitīvu rezultātu. Bet, lai raportā saglabātu līdzsvaru starp apgabaliem, visu triju pagastu rezultāti ir atspoguļoti vienlīdzīgā sadalījumā.

Shēma 5. JĀ-JĀ grupas respondentu sadalījums atbilstoši dzimumam un vecumam (shēmā norādīts respondentu skaits)

Visos apgabalos JĀ-JĀ grupas 55-59 gadīgo pārsvars ir krietni lielāks nekā visu respondentu kopīgais skaits. Cerīgi ir tas, ka jaunākie respondenti, īpaši pirms pensijas, ir ieinteresēti darba atrašanā (shēma 5). Vislielākais skaits gados jaunāko respondentu ir Engurē, tur visi JĀ-JĀ grupas respondenti ir jaunāki par 65 gadiem. Savstarpēji līdzīgi ir Setomaā un Apē, tur jaunāki par 65 gadiem ir 2/3 respondenti. Apē gandrīz puse JĀ-JĀ grupas respondentu ir pētījuma jaunākajā vecuma grupā, Setomaā viņu skaits ir nedaudz mazāks; abos pagastos trešdaļa respondentu, kuri vēlas strādāt un apmeklēt kursus, ir 65 gadīgi un vecāki.

Setomaā JĀ-JĀ grupas respondenti ir vistuvāk dzimumu līdzsvaram - 43% vīriešu un 57% sieviešu. Apē 30% respondentu ir vīrieši (11) un atbilstoši 70% sieviešu. Engurē tikai 20% respondentu ir vīrieši (2). Setomaā iedzīvotāju skaita ziņā vīriešu ir mazliet vairāk nekā sieviešu, Apē un Engurē sieviešu ir vairāk nekā vīriešu, bet šīs apgabalu īpatnības statistikas ziņā ir nenožīmīgas.

[Type text]

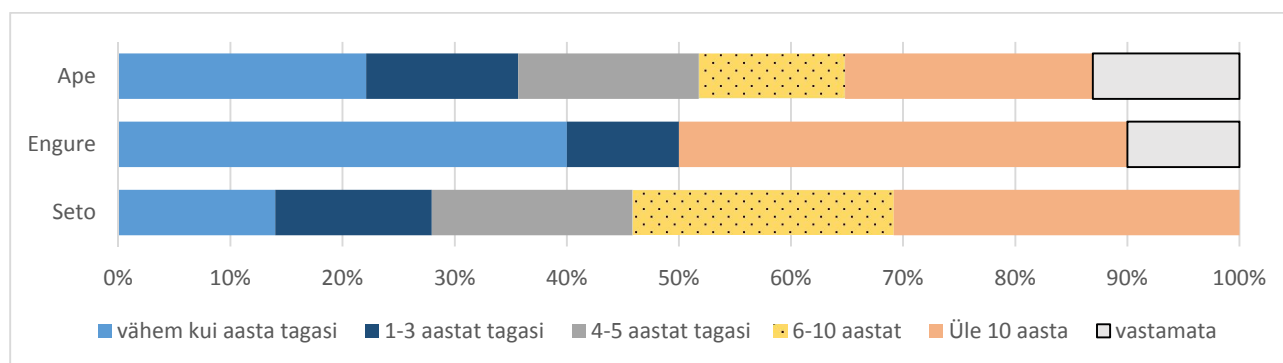
Tabula 3. Visu JĀ-JĀ respondentu un jaunāku par 65-gadiem sadalījums atbilstoši viņu šī brīža nodarbošanās statusam un apgabalam

	Visi JĀ-JĀ respondenti			..no tiem jaunāki par 65-gadiem		
	Seto	Ape	Engure	Seto	Ape	Engure
Bez darba	26%	30%	20%	26%	30%	20%
Darbs uz laiku, nepilnu slodzi	3%	14%	0%	3%	14%	0%
Brīvprātīga darbs, bez darba samaksas	2%	5%	10%	2%	3%	10%
Gadījumu darbu veicējs	3%	14%	30%	3%	14%	30%
Pensijā un nestrādā	35%	19%	20%	12%	0%	20%
Darbs pārtraukts slimības vai invaliditātes dēļ	31%	14%	20%	31%	14%	20%
Strādā uz pilnu slodzi	0%	5%	0%	0%	3%	0%
Kopā	100%	100%	100%	77%	76%	100%

Vislielākais respondentu, kuri ir bez darba, pārsvars ir Apē (30%), Setomaā 26% ja Engurē 20% (Tabula 3). Gadījuma darbu veicēju, brīvprātīgo, darbinieku uz nepilnu slodzi Latvijas pagastos ir vairāk nekā Setomaā. Daudzi no tiem, kas vēlētos strādāt un ietursos, ir pensionāri (Setomaā 35%, Engurē, 20% ja Apē 19%). Apē 5% šīs grupas respondentu strādā uz pilnu slodzi. Setomaā raizes rada to respondentu lielais pārsvars (31%), kas darbu ir pārtraukuši slimības vai invaliditātes dēļ.

Visos apgabalos respondenti, kuri ir bez darba; strādā uz nepilnu slodzi vai veic gadījuma darbus, ir jaunāki par 65 gadiem. Respondenti, kuri ir jau pensijā, vecums ir 65 gadi un vecāki, ar dažiem izņēmumiem. Cilvēku ar veselības problēmām un pensionāru vēlme strādāt norada uz to, ka nepieciešams radīt darba vietas ar elastīgu darba laiku, kur var strādāt uz nepilnu slodzi, vai īpaši pielagotās darba vietās, bet kuru apgabalos diemžēl trūkst. Nezinām, ko par to domā uzņēmēji, un vai ir tam gatavi.

Ja skatāmies, kad respondents pēdējo reizi ir strādājis algotu darbu pastāvīgi (uz pilnu slodzi), tad visos apgabalos apmēram puse respondentu ir bijusi bez darba ne vairāk kā piecus gadus (Shēma 6). Ja raugāmies sīkāk, atšķirības ir lielākas.

Shēma 6. JĀ-JĀ grupas respondentu sadalījums atbilstoši tam, kad pēdējo reizi ir strādājis algotu darbu pastāvīgi

Engurē šīs grupas respondenti ir ir bijuši bez darba mazāk kā gadu, vai arī vairāk kā 10 gadus, un tie visi ir gados jaunākie respondenti. Vislielākais skaits ilgstoši bez darba esošo respondentu ir Setomaā. Respondentu skaits, kuri ir bez darba mazāk kā trīs gadus, tur ir viszemākais (zem 30%). Apē trīs gadus un mazāk bez darba bijuši 35% respondentu, pārējie ir vismaz četrus gadus bijuši bez pastāvīga darba, no tiem lielākā grupa vairāk kā 10 gadu nav strādājuši. Abos Latvijas pagastos

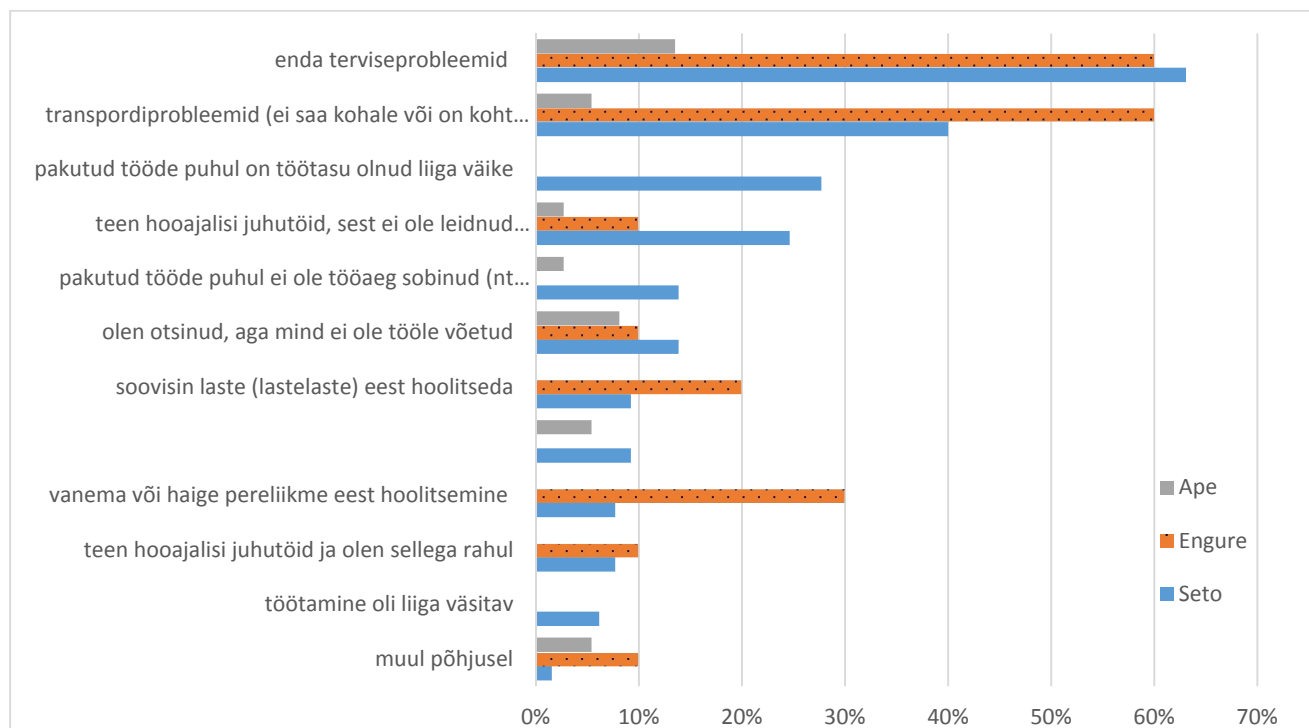
[Type text]

viens no respondentiem nav norādījis, kad pēdējo reizi ir strādājis pastāvīgi uz pilnu slodzi, bet abi apgalvo, ka šobrīd strāda uz nepilnu slodzi.

Laiku, kad cilvēks bijis bez darba, nevar salīdzināt ar cilvēka vecumu, katrā ziņā analizējot vecuma grupas, tas nav iespējams. Arī visjaunākajās vecuma grupās ir novērojama ilgstoša atrašanās bez darba. Drīzāk jāskatās cita lieta - cik liela ir atšķirība atgriežoties darba tirgū pēc pieciem vai 10 gadiem. Svarīgi, ar ko šis cilvēks šajā laikā ir nodarbojies, kā sevi izglītojis.

Šie ir respondenti, kas teica, ka vēlas strādāt pastāvīgu darbu, bet diemžēl daudzi no viņiem uz jautājumu, vai šobrīd meklē darbu, neatbildēja apstiprinoši. Aptaujas laikā darbu meklēja 34% Setomaā, 40% Engures un 69% Apes JĀ-JĀ grupas respondentu. Tā kā Engures respondentu skaits ir tik mazs, tad nevar izvirzīt kopīgus vispārīgus secinājumus, kādēļ darbs netiek meklēts, katram cilvēkam ir savi iemesli, kādēļ viņi nemeklē darbu. Setomaā respondenti galvenie iemesli ir ilgstoša slimība, invaliditāde, pensijas laiks. Tāpat 20% šī pagasta respondentu apgalvo, ka neko atbilstošu nav atraduši. Apes JĀ-JĀ grupas respondenti kā darba nemeklēšanas iemeslu norāda īslaicīgu slimību.

Svarīgi ir saprast, kādi ir šķēršļi šo cilvēku ceļā, kādēļ neskatoties uz savām vēlmēm, viņi ir bez darba. Shēma 7 dod pārskatu par pašu cilvēku norādītajiem iemesliem.

!Joonis 7. Galvenie šķēršļi, kādēļ nevar strādāt pastāvīgu darbu (procents no apgabala grupas respondentiem, vienam respondentam varēja būt vairāki iemesli).

Visiem apgabalu respondentiem kā pirmais šķērslis tika norādītas veselības problēmas (60% un vairāk Setomaā ja Engures respondentu, Apē šis procentuālais rādītājs ievērojami zemāks). Engures un Setomaā respondenti bieži piemin transporta problēmas (atbilstoši 60% ja 40%). Engures respondenti kā iemeslu min vecāku, vai slima ģimenes locekļa aprūpi, bērnu(mazbērnu) audzināšanu. Apes respondentiem problēmu ir ievērojami mazāk. Ceturtā daļa Setomaā respondentu kā problēmu norāda nepietiekamu atalgojumu par darbu, Latvijas apgabalos neviens no šīs grupas respondentiem nav norādījis šo iemeslu.

[Type text]

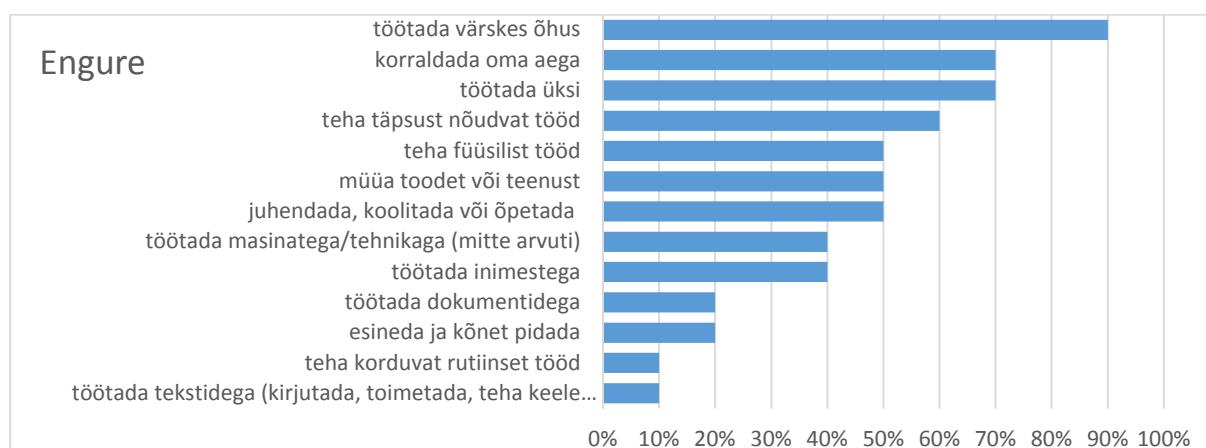
Ja darbā nevar nokļūt ar sabiedrisko transportu, tad liela loma ir personīgajai automašīnai. Pusei no Setomaā un Apes respondentu nav autovadītāja apliecības, Engurē diviem no desmit tiesības ir. 80% Setomaā, 50% Apes un Engures autovadītāju apliecību īpašnieki saka, ka varētu braukt uz darbu ar mašīnu, bet tiem, kas nevar izmantot savu transportu, tas ir nozīmīgs šķērslis.

JĀ-JĀ grupas respondentu vēlmes un iespējas strādāt

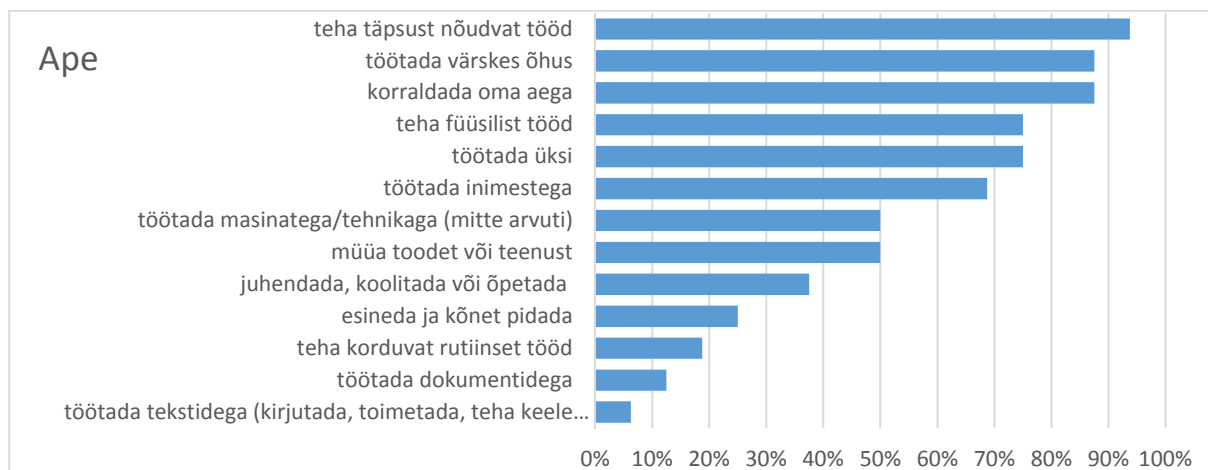
Ja papētām, kādu darbu respondenti labprātāk vēlētos strādāt, tad neskatoties uz to, ka apgabalos vēlmes mazliet variējas, tomēr kopīga ir vēlme strādāt svaigā gaisā, un pašiem plānot savu darba laiku. (Shēmas 8; 9; 10). Daudzi vēlētos strādāt vienatnē. Daudzi Seto un Apes respondenti labprāt strādātu ar cilvēkiem, vai veiktu fizisku darbu. Gandrīz visi Apes respondenti būtu gatavi strādāt darbu, kas prasa precizitāti, Engurē un Setomaā šādu darbinieku būtu krietni mazāk. Vismazāk izvēlējušies darbu ar tekstu vai dokumentiem, ka arī uzstāšanos, runu.

Shēma 8. Setomaā JĀ-JĀ respondenti, izejot no tā, kādu darbu patiktu strādāt, (vienam cilvēkam var būt vairāki atbilžu varianti), procents atbilstoši apgabala grupas respondentiem.

Shēma 9. Engures JĀ-JĀ respondenti, izejot no tā, kādu darbu patiktu strādāt, (katram cilvēkam var būt vairāki atbilžu varianti), procents atbilstoši apgabala grupas respondentiem.

Shēma 10. Apes JĀ-JĀ respondenti, izejot no tā, kādu darbu patiktu strādāt, (katram cilvēkam var būt vairāki atbilstu varianti), procenti atbilstoši apgabala grupas respondentiem.

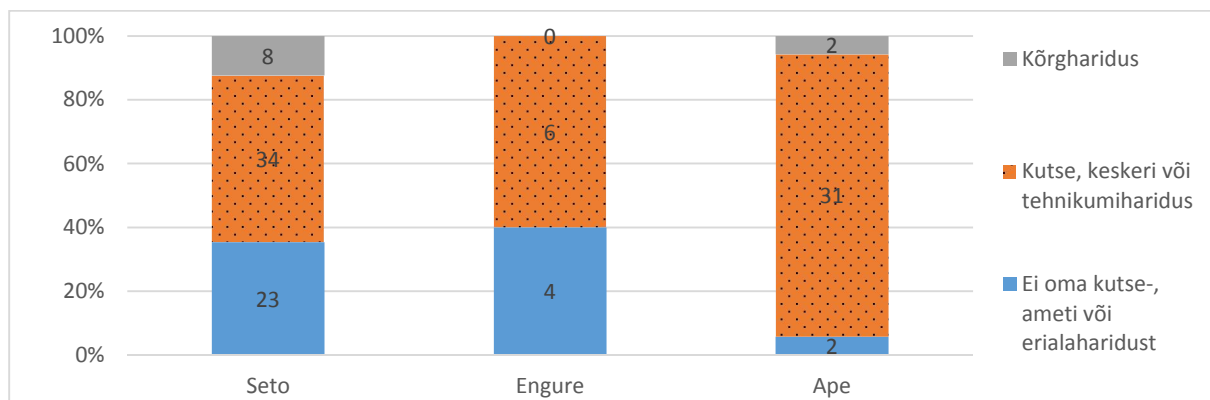
Ne vienmēr atbildes ir savstarpēji loģiski saistītas, tādēļ bieži ir nepieciešamība atbildes precizēt. Piemēram, ja puse respondentu par patīkamu darbu atzīst tādu, kas saistīts ar precizitāti, tad rutinu darbu veikt ir gatava tikai 1/3 apgabalu respondentu, lai gan bieži vien darbs, kas prasa precizitāti lielākā vai mazākā mēra ir rutīns.

14 Setomaā respondentu, 3 no Engures un tikpat no Apes (vīrieši-sievietes apmēram vienādi) saka, ka ir nopietni domājuši par uzņēmējdarbības uzsākšanu. Lielāka daļa no viņiem ir meklējuši papildus informāciju par šo jomu, piedalījušies ar uzņēmējdarbību saistītajās apmācībās un info dienās. Nav zināms, kādu iemeslu dēļ (šī dotā analīze to nepēta) viņi savus plānus nav realizējuši.

Daudzi ir gatavi uzsākt darbu tūlīt, ja par to tiek pateikts savlaicīgi, saprāta robežās. 1/3 Setomaā respondentu un puse no abu Latvijas pagastu respondentiem ir gatavi sākt darbu nedēļas laikā. 55% Apes, 60% Engures un 80% Setomaā respondentu varētu sākt strādāt mēneša laikā, pārējiem nepieciešams ilgāks laiks, vai ir citi noteikumi. Pirms darba uzsākšanas vairāk laika nepieciešams sievietēm. Kopumā tā ir ļoti laba gatavība darba uzsākšanai.

JĀ-JĀ grupas mācību pieredze un pēdēja laika nodarbošanās

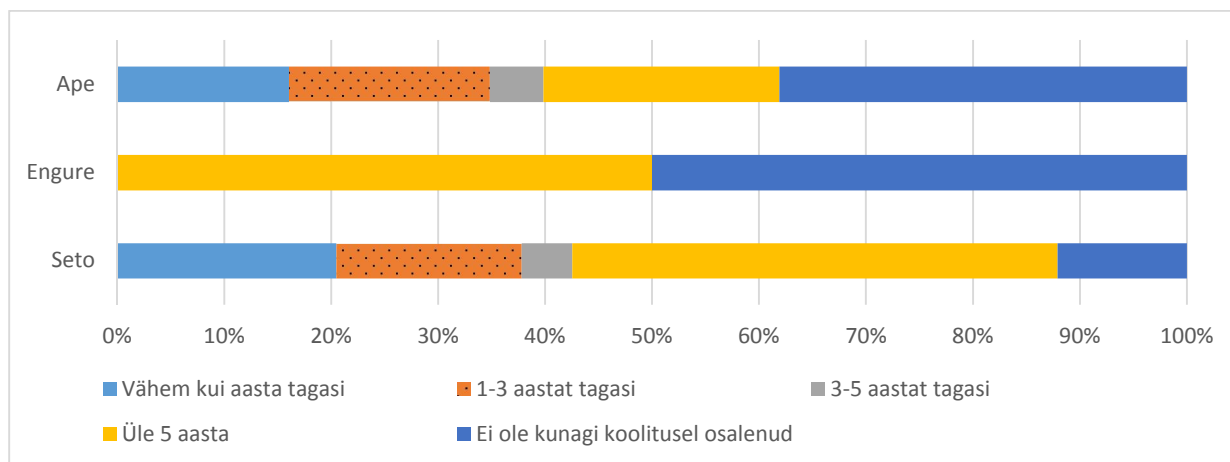
Salīdzinot ar citiem apgabaliem, Apes respondenti izceļas ar augstāku izglītības līmeni (shēma 11). Gandrīz visiem (84%) ir profesionālā, vidējā profesionālā vai tehnikuma izglītība (visvairāk vidējā profesionālā). Citos apgabalos salīdzinoši liels skaits respondentu ir bez profesionālās vai speciālās izglītības (Setomaā 35%, Engurē 40%). Setomaā 12% jeb astoņiem cilvēkiem ir augstākā izglītība, Apē ar augstāko izglītību ir divi, Engurē tādu nav.

Shēma 9. JĀ-JĀ grupas respondentu sadalījums atbilstoši iegūtajai izglītībai un apgabaliem

Profesionālā, vidējā profesionālā, tehnikuma vai augstākā izglītība iegūta gadu desmitu senā pagātnē, šajā jomā pārsteigumi nebija gaidāmi. Tikai viens cilvēks skolu ir beidzis 2000. gados (2005).

Papildus līmeņu izglītībai zināšanas un prasmes var apgūtursos, apmācībās, papildapmācības vai amatu skolās, tapat daudz šādu iespēju piedāvā projektu ietvaros, vai caur Valsts Nodarbinātības dienestu, kur to var izdarīt bez maksas vai par minimālu samaksu. Par pēdējo apmācību, kursu apmeklējumiem (laiks) respondentu dotās analizējamo datu atbildes apgabalu ietvaros ir ļoti dažādas. Jāpiebilst, ka tika ņemti vērā vienalga kādi kursi vai apmācības; kursi, kas saistīti ar darba iegūšanu, nebija noteicošie. Uzreiz jāsaka, ka visos apgabalos bija respondenti, kuri nekad nav bijuši nevienosursos. (Setomaā vairāk kā 10%; Apē gandrīz 40% un Engurē puse) (shēma 12).

Shēma 10. Laiks, kad pēdējo reizi JĀ-JĀ grupas respondenti apmeklējuši kursus, apmācības, papildapmācības vai amata skolas

Setomaā 20% (13 respondenti) un Apē 16% (6) respondentu ir sevi papildus izglītojuši mazāk kā pirms gada, tāpat abos apgabalos gandrīz 20% respondentu bijušiursos pēdējo 1-3 gadu laikā (Shēma 15). Engurē pēdējo piecu gadu laikā neviens nav bijisursos – apmācībās. Ar šo stāvokli noteikti jāreķinās nākotnē, organizējotursos vai apmācības, kad ir cilvēki ar svaigām kursu zināšanām, un ir tie, kas tās apguvuši pirms pieciem gadiem, vai arī navursos bijuši nekad. Pirms kursu sākuma noteikti jānoskaidro pēdējo kursu, apmācību saturs.

[Type text]

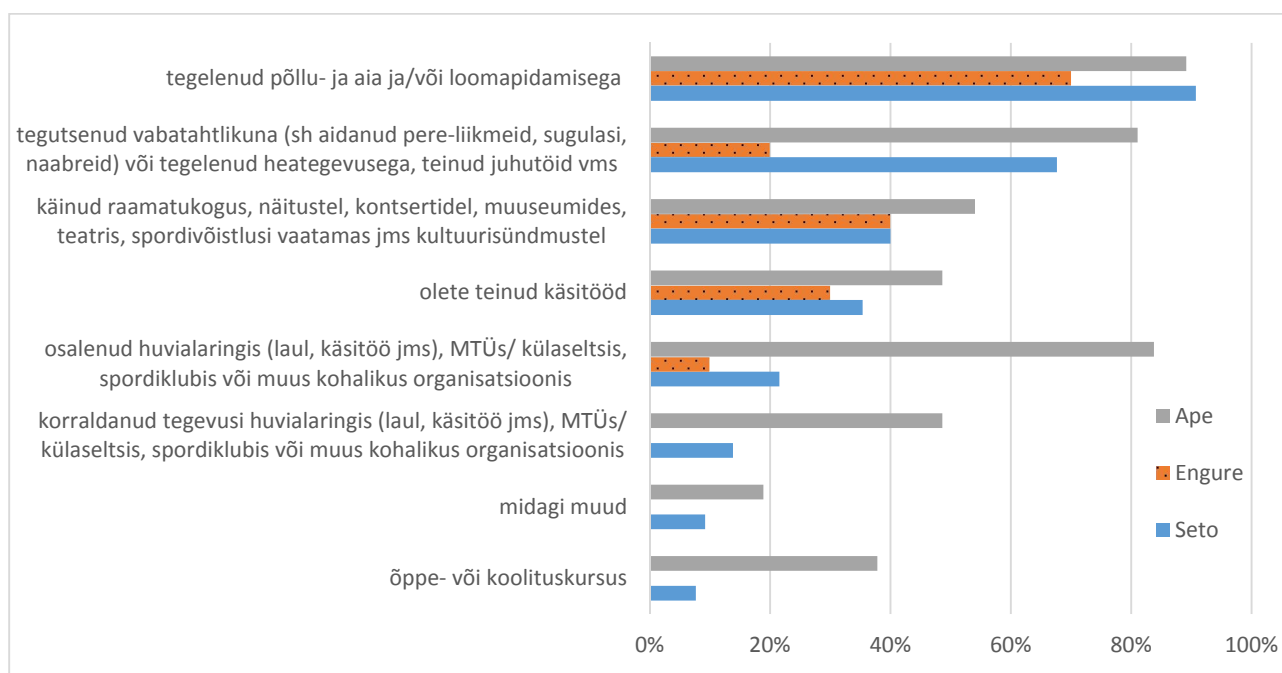
37% Setomaā, 46 % Apes un 80% Engures JĀ-JĀ grupas respondenti atzina, ka pēdējo 12 mēnešu laikā neko nav darījuši, lai attīstītu savas prasmes vai iemaņas, kas saistītas ar viņu darbu. Tikai 7 respondenti, visi no Apes, norādījuši, ka pēdējā gada laikā bijušiursos, kas saistīti tieši ar darbu. Patstāvīgi, ar interneta vai speciālās literatūras palīdzību, savas darba prasmes un zināšanas pilnveidojuši 58% Setomaā, 27% Apes un 10% Engures respondentu. 10% visu apgabalu respondentu ir izmēģinājuši kādu citu iespēju. Rēķinoties ar respondentu vecumu, un laiku, kas pavadīts bez darba, nav pārsteidzoši, ka savu darba iemaņu attīstīšanai pūles nav pieliktas.

Arī K23 jautājumā par respondenta darbību pēdējo 12 mēnešu laikā tika prasīts par kursiem vai apmācībām (Tabula 4). Atbildot uz šo jautājumu, tādu cilvēku bija vairāk, kas atzīmēja, ka pēdējā gada laikā ir bijušiursos(Setomaā 18 un Apē 27 respondentu, Engurē neviens) (Apē šajā grupā kopā 37 cilvēki). Pieļaujam domu, ka shēmā14 atainotais jautājuma rezultāts rāda cilvēku domas par formālo izglītību, jo anketā šis jautājums sadalījās ar speciālo profesionālo un augstāko izglītību saistītos jautājumos. Otrais jautājumu bloks bija virzīts uz brīvā laika darbībam, un varbūt virzīja cilvēku domas par kursiem, kas saistīti ar dažādiem hobijiem, un tos beidzot, oficiālas kursu beigšanas apliecības netiek izsniegtas. Tomēr tā ir laba zīme, ka daudzi no respondentiem nav atteikušies no jaunu prasmju apguves un sava redzesloka paplašināšanas.

Tabula 4. JĀ-JĀ respondentu nodarbošanās pēdējo 12 mēnešu laikā, kas tiek veikta vismaz reizi mēnesī

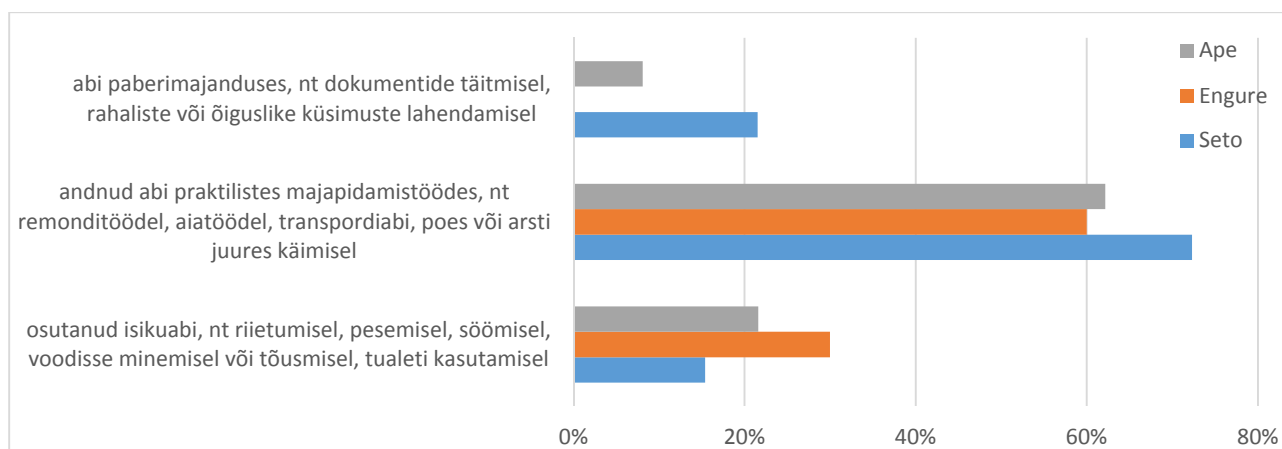
	Seto	Engure	Ape
nodarbojos ar lauksaimniecību, dārzkopību, lopkopību	59	7	33
brīvprātīgā darbs (piem. palīdzu ģimenes locekļiem, radiem, kaimiņiem) vai nodarbojos ar labdarību, veicu gadījuma darbus	44	2	30
apmeklēju bibliotēku, izstādes, koncertus, muzejus, teātri, sporta sacensības vai citus kultūras pasākumus	26	4	20
nodarbojos ar rokdarbiem, amatniecību	23	3	18
pieņemos interešu pulciņos (dziedāšana, rokdarbi un c.), NVO/vietējās biedrībās, sporta klubos vai citās viet.organizācijās	14	1	31
organizēju pasākumus interešu pulciņos (dziedāšana, rokdarbi un c.), NVO/vietējās biedrībās, sporta klubos vai citās viet.organizācijās	9	0	18
pieņemos apmācības programmā vaiursos	5	0	14
JĀ-JĀ grupas respondenti kopā	65	10	37

Ja pieņemam šādu aktīvu darbošanos reizi mēnesī kā darbu, tad vairākums respondentu(bet ne visi) nodarbojas ar lauksaimniecību, dārzkopību, lopkopību (Shēma 13). Tas ir cerīgs rezultāts, jo laukos savām vajadzībām tiek audzētas dārza veltes vai lopi. Setomaa tam seko brīvprātīgā darbs vai gadījuma darbu veikšana.

Shēma 11. JĀ-JĀ grupas respondentu piedalīšanās dažādās aktivitātēs pēdējo 12 mēnešu laikā vismaz reizi mēnesī

Latvijas apgabalos populārākie ir bibliotēkas un kultūras pasākumu apmeklējumi, Setomaā tie ieņem trešo vietu. Salīdzinot ar citiem apgabaliem, daudzi Apes respondenti piedalās interešu pulciņos vai citās vietējās organizācijās. Tas droši vien ir saistīts ar lielo kursu - apmācību dalībnieku skaitu. Gandrīz visi, kas veic brīvprātīgā darbu, strādā gadījuma darbus, nodarbojas ar lauksaimniecību, dārzkopību, lopkopību, strādā rokdarbus, dara to vismaz reizi nedēļā. Tāpat liels skaits Apes respondentu ir saistīti ar dažādu aktivitāšu organizēšanu (Apē 19 respondenti, Setomaā 9, Engurē neviens). Starp respondentiem ir 4 cilvēki no Setomaā un 18 no Apes, kas pēdējā gada laikā vismaz reizi nedēļā ir organizējuši aktivitātes interešu pulciņos (dziesma, rokdarbi un c.), NVO/ ciema biedrībās, sporta klubā vai kādā citā vietējā organizācijā. Ir redzams, ka tie ir ļoti aktīvi cilvēki, un viņu enerģiju var droši izmantot darba tirgū. Daudzi respondenti pēdējā gada laikā ir palīdzējuši citiem. (Shēma 15).

Shēma 12. JĀ-JĀ grupas respondenti, kas pēdējā gada laikā palīdzējuši citiem (procents atbilstoši apgabalam un respondentiem kopā).

Visos apgabalos visvairāk ir sniegta palīdzība praktiskos mājsaimniecības darbos. Ir respondenti, kuri snieguši citiem personīgo palīdzību. Tāpat ir neliels skaits cilvēku, kas palīdzējuši citiem dokumentācijas sakārtošanā. Mūsu novecojošajā sabiedrībā šādu sociālu prasmju apguve ir ļoti nozīmīga kompetence, ko varētu izmantot darba tirgū. No otras puses tas varētu būt šķērslis, ja vēlas strādāt uz pilnu slodzi.

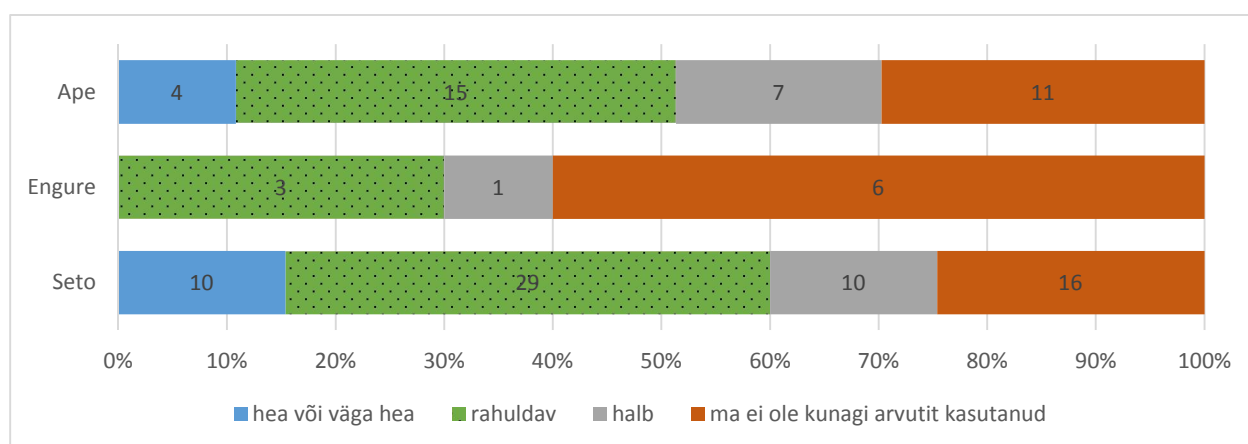
JĀ-JĀ grupas respondentu prasmes

Valodu prasmju augstākajā līmenī būtu jābūt dzimtajai valodai. 58% Setomaa respondentu par dzimto valodu uzskata igauņu, 37% seto, 5% kādu citu valodu. Tie Setomaa respondenti, kuru dzimtā valoda ir seto, brīvi pārvalda arī igauņu valodu. Tāpat tie Setomaa respondenti, kuru dzimtā valoda ir igauņu, brīvi runā seto valodā, rakstītprasme mazliet atpaliek. 81% Apes respondentu dzimtā valoda ir latviešu valoda un 19% - krievu valoda. Engure ir vēl homogēniskāka, tur latviešu valoda ir dzimtā 90% respondentu, pārējiem – krievu valoda.

Neviens no apgabaliem svešvalodu zināšanas nav augstā līmenī. Drīzāk kaut kādā līmenī prot krievu valodu, atsevišķi cilvēki prot kādu citu svešvalodu, rakstītprasme ir zemākā nekā sarunu valoda. 28% Setomaa respondentu brīvi runā krievu valodā, puse norāda, ka labi prot krievu valodu, rakstītprasme diemžēl atpaliek. Angļu, vācu un somu valodu labi prot tikai trīs respondenti, mazliet somu valodu prot 14%, angļu valodu - 26% un vācu valodu - 38% respondentu. Latviešu valodā mazliet prot viens cilvēks.

Engurē gandrīz visi vairāk vai mazāk prot krievu valodu, 7 cilvēki to prot labi, pārvalda brīvi. Angļu un vācu valodu mazliet prot divi cilvēki. Apē situācija ir līdzīga. Tie, kuriem latviešu valoda nav dzimtā, prot runāt un rakstīt latviski un otrādi. Starp Apes respondentiem nav tādu, kas neprastu krievu valodu, viena trešdaļa to pārvalda brīvi, otra trešdaļa – prot labi. Starp Apes respondentiem ir viens cilvēks, kurš prot igauņu valodu. Viens cilvēks labi runā angļiski un prot arī angļiski nedaudz rakstīt. Angļiski nedaudz runā 22% respondentu, bet vāciski - 19%. Somu valodu neprot neviens.

Uz šodienas darba meklējumi un dažādu darbu izpilde ir saistīta ar datorprasmēm, digitālās rakstītprasmes loma ir liela.

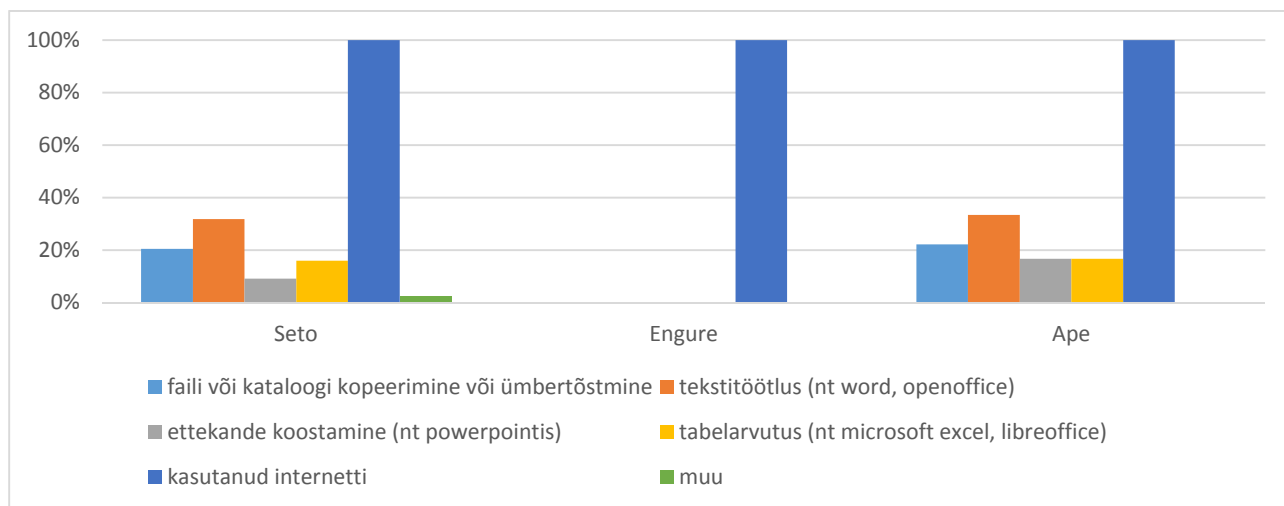

Shēma 13. JĀ-JĀ grupas respondentu sadalījums atbilstoši viņu datorprasmēm (shēmā norādīts reskondentu skaits)

60% Engures, 30% Apes un 25% Setomaa respondentu nekad nav izmantojuši datoru (shēma 15). Par lieliskām savas datorprasmes nav atzinis neviens, par ļoti labām atzina viens Setomaa respondents. 30% Engures 41% Apes un 45% Setomaa respondentu uzskata, ka viņu prasmes ir

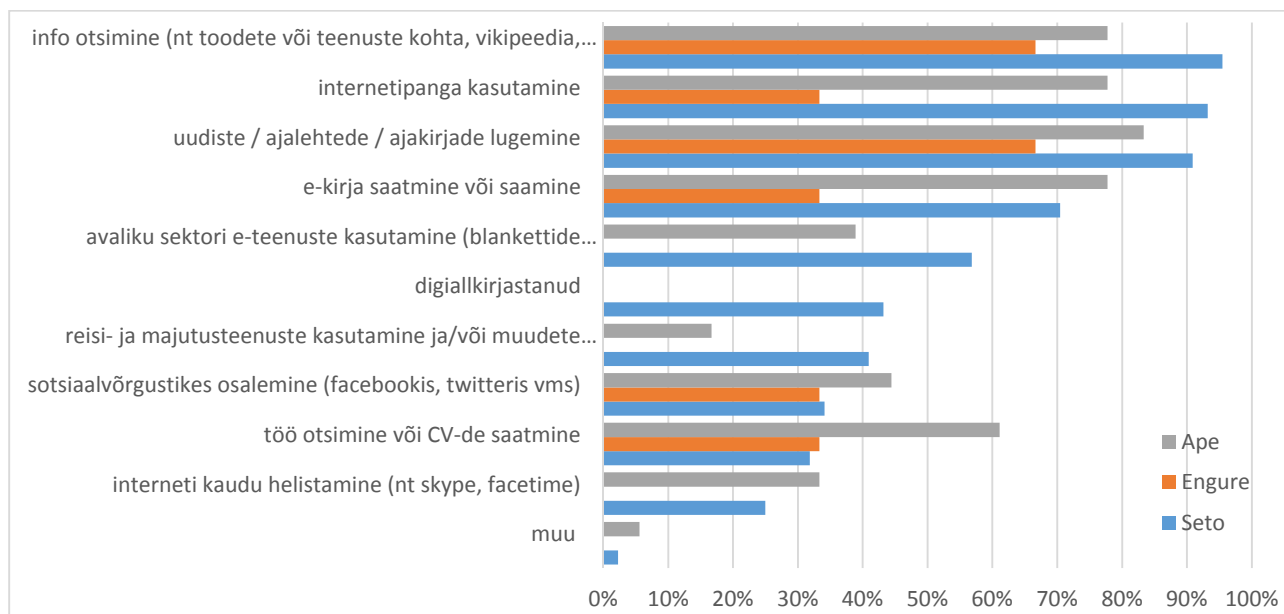
[Type text]

apmierinošas. Savā darbā datoru ir izmantojuši 31% Setomaā, 19% Apes un 10% Engures respondentu, un tas nav daudz. Divreiz lielākam respondentu daudzumam (visos apgabalos) mājās ir internets. Pēdējā gada laikā datoru ir lietojuši 68% Setomaā, 49% Apes un 30% Engures respondentu.

Shēma 14. JĀ-JĀ grupas datorlietotāju sadalījums vadoties pēc datora izmantošanas (pēdējā gada laikā) (procents atbilstoši datorlietotājiem).

Visi respondenti, kuri izmanto datoru, izmanto arī internetu (shēma 16). Citu darbību veikts mazāk, 30% Apes un Setomaa respondentu ir izmantojuši teksta apstrādes programmu.

Shēma 15. JĀ-JĀ grupas interneta lietotāju sadalījums (pēdējā gada laikā) (procents atbilstoši interneta lietotājiem).

Daudzi, bet ne visi interneta lietotāji, ir izmantojuši e-pastu vēstuļu sūtīšanai un saņemšanai (shēma 17). Setomaā interneta lietotāji vairāk par citiem ir atzīmējuši aptaujā dotās interneta izmantošanas iespējas. Uz Engures datiem jālūkojas ļoti kritiski, jo aiz viņu sadalījuma ir 1-3 cilvēki.

[Type text]

Setomā vispopulārāka ir informācijas meklēšana, intrnetbankas pakalpojumu izmantošana, ziņu-avīžu lasīšana, tam seko e-pasta izmantošana un dažādu atklāto sektoru pakalpojumu izmantošana, sākot no blanku kopēšanas un beidzot ar pabalsta pieprasījumu nosūtījumu. Visas šīs uzskaitītās operācijas gada laikā ir veikusi vismaz puse interneta lietotāju.

Apē vispopulārāka ir ziņu-avīžu lasīšana, tam seko e-pasta un internetbankas pakalpojumu izmantošana, tad vēstules un informācijas meklēšana. Apē 61% interneta lietotāju to ir izmantojši darba meklēšanai, Setomā šo iepēju izmanto uz pusi mazāk .

Maz ir tādu interneta lietotāju, kuri to izmanto tikai vienas operācijas veikšanai, drīzāk, ja to izmanto, tad divu triju operāciju veikšanai. Ir respondenti, kuri norāda, ka izmanto visu aptaujā piedāvāto spektru.

Izmantojot datoru un internetu, ir nozīmīgi palīdzēt atrast un apgūt dažādas darbības un prasmes, kas saistītas ar darba meklēšanas un veikšanas spektra paplašināšanu, jo uz doto brīdi to ir maz.

5. Respondenti, kuri neietilpst JĀ-JĀ grupā

Lai gan sākotnējais mērķis paredzēja, ka aptaujā piedalās tikai tie cilvēki, kuri vēlas strādāt un izglītoties, tomēr tagad mūsu rīcībā ir apkopoti dati arī par tiem, kas neatbilda šiem kritērijiem. Šie respondenti ir sadalīti divās dažādās grupās. JĀ-NĒ grupu veido tie, kuri negrib strādāt (daļā gadījumu negrib mainīt šī brīža darba stāvokli), bet labprāt piedalītos apmācībās, vai arī vēlas atrast darbu, bet norāda, ka izglītoties nevēlas. Savukārt NĒ-NĒ grupu sastāda respondenti, kas nevēlas meklēt darbu un arī neizrada interesi par kursiem. Šie cilvēki neatbilst pētījuma mērķa grupas kritērijiem, un, raugoties no racionālā aspekta, viņus uzreiz varētu izslēgt no analīzes. Taču šajās grupās ir liels daudzums aptaujātu cilvēku. Par viņiem ir savākta nozīmīga informācija. Tādēļ izmantojot apkopotos datus, varētu iegūt noderīgu informāciju.

Varētu meklēt atbildi uz jautājumu, vai ir kas tāds, kas varētu palīdzēt cilvēkiem nenokļūt NĒ-NĒ un JĀ-NĒ grupās, vai ir kādas iespējas, kas palīdzētu kaut daži cilvēki no NĒ-NĒ grupas tikt līdz JĀ-JĀ grupai vai pāriet JĀ-NĒ grupā, kā arī JĀ-NĒ grupas cilvēkiem atgriezties JĀ-JĀ grupā. Īstenībā iespēja rast kaut ko pozitīvu šīs tēmas kontekstā nav liela, bet var mēģināt. Jāatzīst, ka reālajā dzīvē mazajās apdzīvotajās vietās tomēr pievērš uzmanību konkrētajam cilvēkam, un ja vietējās pašvaldības sociālais darbinieks vai cits darbinieks, balstoties uz aptaujas rezultātiem, uzņemsies rūpes strādāt individuāli ar konkrēto cilvēku, ir cerība, ka 5-10 no 136 šajās grupās esošajiem cilvēkiem atradīs ceļu uz citām grupām. Statistiski tas nav liels skaitlis, no cilvēciskā aspekta raugoties – vērā ņemams.

Respondenti, kuri vēlas apmācības, bet darbu nemeklē (JĀ-NĒ grupa)

Kopā JĀ-NĒ grupā ir 54 cilvēki (no Setomaā 15, no Engures 17 un no Apes 22). No tiem 12 vēlas strādāt, bet negrib izglītoties. Vadoties no pētījuma mērķiem un ierobežotajiem resursiem, šie respondenti grupā netika ieskaitīti. Līdz ar to JĀ-NĒ grupā palika 42 cilvēki (9 no Setomaā, 14 no Engures un 19 no Apes), kas nemeklē darbu, bet grib mācīties. Šajā grupā analizējamo pa apgabaliem ir ļoti maz.

Tabula 5. JĀ-NĒ grupas respondentu sadalījums pēc dzīvesvietas, dzimuma un vecuma grupu griezumā

	Vīrieši un sievietes kopā					Vīrieši					Sievietes				
	kopā	54-59	60-64	65-69	70+	kopā	54-59	60-64	65-69	70+	kopā	54-59	60-64	65-69	70+
Seto	9	2	3	3	1	4	1	3			5	1		3	1
Engure	14	0	4	5	5	3		1	1	1	11		3	4	4
Ape	19	5	7	7	0	5	3	2			14	2	5	7	
kopā	42	7	14	15	6	12	4	6	1	1	30	3	8	14	5

Setomaa

No Setomaā šajā grupā ir deviņi respondenti, četri vīrieši un piecas sievietes. Vīrieši ir jaunāki par 65 gadiem, 3 sievietes ir 65-69-gadīgo vecuma grupā, ceturta ir 75-gadīga. Jaunākie par 65gadiem saka, ka darbu nācies pārtraukt veselības dēļ, vecākie ir pensijā. Viens pensionārs pārtrauca pastāvīgu algotu darbu trīs gadus atpakaļ, pārējiem ir pagājuši vismaz pieci gadi, kopš darba pārtraukšanas, no tiem četriem vairāk kā 10 gadu. Darba pārtraukšanas iemesls galvenokārt bija veselība – ilgstoša slimība vai invaliditāte (6 atbildes), 2 cilvēki norāda uz vecāku vai slima ģimenes locekļa aprūpi, vienu atlaida, viens devās pensijā. Galvenais iemesls, kādēļ šie cilvēki nemeklē darbu, ir veselība (6), četras reizes ir atzīmēta nepieciešamība rūpēties par savu ģimeni vai māju, tikpat- aiziešana pensijā, katrs cilvēks varēja izvēlēties vairākus atbilžu variantus. Četri no viņiem [Type text]

ir atzīmējuši, ka varētu strādāt ar nepilnu slodzi (1-2 stundas dienā, 10 stundas nedēļā, ziemā). Tas rāda, ka viņu vēlme un vajadzība strādāt nav zudusi, drīzāk ir jautājums, kā šādam strādniekam uz nepilnu slodzi atrast atbilstošu darba piedāvājumu.

Izejot no galvenā mērķa - palīdzēt cilvēkam atrast vietu darba tirgū, tālāk izskatīsim to četru respondentu anketas, kas vēlējas strādāt uz nepilnu slodzi. No tiem trīs ir 60-67 gadīgi, viens 75-gadīgs. Visi šie cilvēki kā galveno šķērslī darba veikšanai min veselības problēmas, divas reizes papildus ir atzīmētas transporta problēmas (autovadītāja apliecība tikai vienam), tikpat - citu cilvēku aprūpe (katrs respondents varēja norādīt vairākus variantus). Divi no respondentiem būtu gatavi uzsākt darbu uzreiz, ja būtu atbilstošs piedāvājums. Skaidri redzams, ka te noteicošā loma ir veselības problēmas, to, vai tās ir iespējams uzlabot, vai neskatoties uz tām, pielāgot darba vietu, vajadzētu nopietni izanalizēt individuāli ar katru atsevišķi. Šķiet viņi nav pārāk aktīvi, sievietes (67.g. ja 70.g.) ir mazliet aktīvākas par pārejiem. Vismaz reizi nedēļā viņi visi vēl palīdz citiem. Trīs darbojas dārzā, uz lauka, ar lopiem. Agrākā kursu pieredze ir dažāda, viens ir piedalījiesursos 3-5 gadus atpakaļ, divi nekad nav bijušiursos, ceturtajam kopš pēdējiem kursiem pagājuši vairāk kā pieci gadi. Runājot par Setomaā kultūras savdabību, svarīgi atzīmēt, ka šīs grupas visvecākā sieviete labi prot rakstīt seto valodā. Neprot svešvalodas, mazliet var runāt krievu valodā, datorprasmē – mazliet (diviem); divi to nekad nav lietojuši.

Kopsavilkumā var teikt, ka galvenais šķērslis ir veselības problēmas, bet balstoties uz iegūtajiem datiem, aprūpētāja darbs uz nepilnu slodzi, (ja tas nenāk par sliktu paša veselībai), vai darbs, kas saistīts ar dārzkopību, varētu šos cilvēkus pievērst darba tirgum.

Engure

Engurē šajā grupā ietilpst 14 respondenti. No tiem trīs ir vīrieši - 60-, 67- ja 74-gadīgi. Arī sievietes dalās trīs vecuma grupās (3 respondenti ir 60-64 -gadīgi, 4 respondenti 65-69 un 4 respondenti 70-75-gadu vecumā). Viens no tiem strādā uz nepilnu slodzi, viens uz pilnu slodzi, viens pārtraucis darbu veselības problēmu dēļ, pārejie 11 ir pensionāri. Visi 13, kas beiguši strādāt algotu darbu uz pilnu slodzi, darījuši to pēc savas vēlēšanās vai savstarpēji vienojoties, tie, kuri norāda iemeslu, min pensiju (8), veselība problēmas (2), viens ģimenes locekļu aprūpi. Mazāk kā pirms gada darbu ir pārtraukuši 2 respondenti, 3-5 gadus atpakaļ darbu pārtrauca 3 cilvēki, vairāk kā piecus gadus bez darba ir bijuši 7 cilvēki. Neviens no viņiem darbu nemeklē, jo ir pensijā (10), rūpējas par ģimeni, (6), viens ir slims neilgu laiku, vienam darbu nevajag. Salīdzinot ar to pašu respondentu grupu Setomaā, tikai viens par problēmu norāda veselību, un arī tad īslaicīgu. Lai gan veselības problēmas nav šķērslis, tomēr deviņi respondenti norāda to kā iemeslu tam, ka nevar darīt to, ko vēlas. Arī autovadītāja tiesības un automašīnas izmantošanas iespējas pusei no respondentiem ir, tādēļ transporta problēmas kā šķērslis nav minēts, īpaši jo tādēļ, ka šķiet neviens no viņiem nevēlas strādāt, jo nav norādīta vēlāmā darba slodze, pat ne vismazākā, ar kādu vēlētos strādāt.

Var redzēt, ka tie ir mājas cilvēki, un ar to ir samierinājušies. To apstiprina arī atbildes uz jautājumiem, kad varētu atsākt strādāt, ja būtu tūlītējs piedāvājums, - lielākā daļa atbild, ka nevar/negrib sākt strādāt. No otras puses četri no tiem min, ka ir domājuši par uzņēmējdarbības uzsākšanu, ir pat kaut ko darījuši lietas labā. Diemžēl nav zināms, kādēļ viņi tagad to (vairs) nedara.

Tagad viņi nodarbojas ar dārzniecību, lauksaimniecību, lopkopību, strādā rokdarbus. Visi no 14 respondentiem pagājušajā gadā ir snieguši palīdzību citiem, no tiem divi palīdz ikdienā, trīs – vismaz reizi nedēļā. Tie, kuri palīdz vismaz reizi nedēļā, palīdz praktiski mājsaimniecībā, daži palīdzējuši personīgi. Varētu būt, ka daudzi šīs grupas respondenti ir nodarbināti ar palīdzības

[Type text]

sniegšanu citiem, un tādēļ laika vai vēlmes strādāt algotu darbu nav. Divi cilvēki ir piedalījušies kursos pēdējā gada laikā, citiem no tā laika ir pagājuši pieci gadi un vairāk(9), vai nav apmeklējuši kursus nekad(3). Tāpat kā Setomaā, te prot krievu valodu, viens ļoti labi ukraiņu valodu. Daži mazliet prot angļu valodu, citas svešvalodas nē. Datorprasmju līmenis salīdzinot ar Setomaā ir labāks. Viens uzskata, ka tās ir ļoti labas, astoņi norāda, ka apmierinošas, viens – sliktas un četri datoru nekad nav lietojuši. Visi desmit, kas izmanto datoru, izmanto intrnetu, veic citas operācijas.

Atšķirībā no Setomaā respondentiem, starp Engures cilvēkiem nav tādu, no kuru atbildēm varētu secināt, ka viņi nākotnē vēlas strādāt(izņemot tos divus, kuri jau strādā).

Ape

Apē šajā grupā ietilpst 19 respondenti, 5 vīrieši un 14 sievietes. Arī te vīriešu skaits ir mazāks. Visi vīrieši un septiņas sievietes ir jaunāki par 65 gadiem. Septiņi no tiem ir vecumā no 65-69 gadiem. Visvecākajā vecuma grupā nav neviena. Raugoties uz vecuma grupām, te varētu būt pretendenti uz darba tirgu, vecums atšķir šo Apes grupu no citiem analizētajiem apgabaliem. Pieci no viņiem strādā algotu darbu. Turpināsim analizēt tos 14 respondentus, kuri nestrādā uz pilnu slodzi. Viens norāda, ka ir bez darba(62-gadīgs), un algotu darbu pēdējo reizi ir strādājis vairāk kā 10 gadus atpakaļ. Divi strādā uz nepilni slodzi, bet nav norādīts uz kādu. Viens 59-gadīgs ir gadījuma darbu veicējs, uz pilnu slodzi algotu darbu strādāja vēl 2016. g. un darbu nācās pārtraukt, jo darba vietu likvidēja, divi darbu pārtraukuši veselības stāvokļa dēļ – viens pirms gada, otrs vairāk kā pirms trīs gadiem. Pārējie astoņi ir pensijā, un darbu pārtraukuši dažādos laika periodos, sākot no gada un vairāk kā pirms 10 gadiem.

Šie Apes respondenti nav tik kategoriski noskaņoti pret darbu kā engurieši. Divi no tiem min 1-2 metodes, ar kuru palīdzību meklē darbu, viens ir VND uzskaitē. Darbu nemeklē, jo ir pensijā(9), rūpējas par ģimeni, māju(4). Pieci cilvēki būtu ar mieru strādāt uz nepilnu slodzi (20-8 stundas nedēļā) no tiem četri pensionāri. Viens respondents būtu ar mieru sākt strādāt uzreiz(bet nav norādījis ar kādu slodzi, un kādā sfērā), divi respondenti gatavi sākt strādāt mēneša laikā. Citi nav norādījuši, vai arī viņiem nepieciešams ilgāks laiks. Nevienam nav domājis par uzņēmējdarbību. Turpināsim analizēt tikai tos piecus respondentus, no kuru atbildēm var izsecināt, ka apstākļu sakrītības gadījumā viņi varētu pāriet JĀ-JĀ grupā.

Visbiežāk kā šķērli tam, kādēļ nevar strādāt, šie pieci respondenti, kuri būtu ar mieru strādāt uz nepilno slodzi, min apmierinātību ar iespēju veikt gadījuma darbus(4), personīgās veselības problēmas(2), rūpes par mazbērniem(2), vienu reizi ir minētas transporta problēmas, neatbilstošs atalgojums un respondenta neatbilstība darbam. Veselības problēmas ir vislielākās problēmas tiem respondentiem, kuri neizrāda īpašu vēlmi strādāt. Atšķirībā no citiem apgabaliem, te minēti ļoti dažādi iemesli, tas varētu būt saistīts ar to, kā kurš izpratis jautājumu. Vienam veselības problēmas ir pastāvīgi, četriem tās neļauj darīt to, ko vēlētos. Trijiem ir autovadītāja apliecība, automašīnas izmantošanas iespējas tikai vienam.

Šie pieci respondenti nav īpaši aktīvi, trīs no viņiem reizi nedēļā piedalās pašdarbības pulciņā vai citā vietējā organizācijas darbībā, un viņi visi pēdējā gada laikā apmeklējuši bibliotēku vai kultūras pasākumus, viens gandrīz katru nedēļu, trīs gandrīz katru mēnesi. Ar dārzniecību, lauksaimniecību, lopkopību ikdienā nodarbojas 2, vismaz reizi nedēļā 1 respondents, tas ir mazāk nekā Engurē un Setomaā. Viņi visi pēdējā gada laikā ir snieguši palīdzību citiem, viens to dara katru dienu, divi vismaz reizi nedēļā. Personīgo palīdzību neviens nav sniedzis, palīdzēts praktiskos mājsaimniecības darbos un dokumentu kārtošanā. Viens ir apmeklējis kursus pēdējo trīs gadu laikā,

[Type text]

pārējiem no kursu apmeklējuma pagājuši vairāk nekā pieci gadi vaiursos nav būs vispār. Patstāvīgi ar interneta un speciālās literatūras palīdzību savas darba prasmes un zināšanas pilnveidojuši divi cilvēki. Tas viss norāda, ka daudzi šā apgabala un grupas respondenti īpašu vēlmi strādāt neizrāda, bet daudziem ir jūtama gatavība, lai gan tieši jautājot, tas neatklājas.

Respondenti, ka nevēlas ne darbu, ne apmācības (NĒ-NĒ grupa)

NĒ-NĒ grupu veido tie respondenti, kuri nevēlas ne atrast darbu, ne mācīties. Kopā šādu respondentu ir 82 (39 no Setomaā, 44 no Engures un 9 no Apes) (Tabula 6).

Tabula 6. NĒ-NĒ grupas sadalījums atbilstoši dzīvesvietai, dzimumam, vecuma grupu griezumam

	Vīrieši un sievietes kopā					Vīrieši					Sievietes				
	55-59	60-64	65-69	70-77	Kokku	55-59	60-64	65-69	70-77	Kokku	55-59	60-64	65-69	70-77	Kopā
Seto	6	15	12	6	39	2	4	3	3	12	4	11	9	3	27
Engure	12	17	5	0	34	7	4	2	0	13	5	13	3	0	21
Ape	3	5	1	0	9	1	2	0	0	3	2	3	1	0	6
Kopā	21	37	18	6	82	10	10	5	3	28	11	27	13	3	54

Ape

Apes apgabalā NĒ-NĒ grupā ir deviņi cilvēki: trīs vīrieši un sešas sievietes. Tas nav tik daudz, lai sāktu sastādīt statistikas tabulas, bet mēs varam pārbaudīt hipotēzi, ka arī NĒ-NĒ grupā ir cilvēki ar kuriem būtu vērts pastrādāt, lai viņiem būtu iespēja atgriesties darba tirgū. No atbildēm uz uzdotajiem jautājumiem cenšamies izlobīt kaut nelielu kodolu, kas norādītu, ka konkrētais NĒ tomēr nav tik dzelzains NĒ.

Vairums grupas respondentu ir vecumā, kad strādāšanu var uzskatīt par normālu procesu: divi ir vecuma grupā 54-59-gadīgie un četri vecuma grupā 60-64-gadīgie. Trīs ir no vecuma grupas 65-69-gadīgie – arī tas vēl nav vecums, kad strādāšana būtu kas pret dabisku.

Viens no šīs grupas respondentiem šobrīd nestrādā algotu darbu, divi apgalvo, ka ir gadījuma darba veicēji. Atbilstoši starptautiskajai definīcijai divi šīs grupas pārstāvji ir aktīvi darba tirgus locekļi-veic gadījuma darbus un ir loģiski pieļaut domu, ka atbilstošu apstākļu gadījumā viņi varētu veikt pastāvīgu darbu.

Visi grupas cilvēki agrāk ir strādājuši algotu darbu, bet no tā laika ir aizritājuši gari gadi, četriem no tiem pat vairāk nekā desmit gadu, un priekš atgriešanās darba tirgū tas nav vienkārši. No darba ir aizgājuši uz paša vēlēšanos, arī saistībā ar darba vietas likvidāciju. Viens no respondentiem atzīmē, ka ir VND uzskaitē. Tas norāda, ka cilvēks meklē darbu un viņam nevajadzētu atrasties šajā NĒ-NĒ grupā, bet atbilde par darba meklējumiem ir noliedzīga. Te ir vai nu loģiska pretruna kādu formālu iemeslu dēļ, vai kļūda iegūstot un apstrādājot datus.

Neviens no respondentiem nav meklējis darbu. Par iemeslu tiek minēts, ka šobrīd darbs nav nepieciešams. Vairāki norāda, ka rūpējas par māju vai ģimeni. Viens no respondentiem par iemeslu min, ka līdz šim neko atbilstošu nav atradis, tādēļ meklēšana ir pārtraukta. Kas būtu šis atbilstošs darbs un vai šāda darba piedāvājums būtu uzreiz pieņemams, tam atbildes nav, bet no pārējiem jautājumiem izskan attāls „jā,,.

Interesanti atzīmēt, ka esot NĒ-NĒ grupā, četri respondenti no deviņiem gribētu vasarā strādāt uz nepilnu slodzi. Galvenais šķērslis tam, ka nevar strādāt ir veselības problēmas, bet ir minēti arī zems atalgojums, daudzi ir mierā ar savu gadījuma darbu veicēja pozīciju. Neviena respondents nav [Type text]

bez veselības problēmām. Bet arī palīdzība no malas darba veikšanai nav nepieciešama. Vērtējums, ka vecums ir galvenais šķērslis darbam iet roku rokā ar veselības problēmām.

Uzmetot ātru skatu jautājumiem, kas raksturotu respondentu potenciālu darba tirgum, jānorāda, ka datorprasmes un valodu zināšanas šajā gadījumā nav vērā ņemamas. Nav neviena respondenta, kas būtu ar maksimāli ievērojamu potenciālu, un pētījuma kontekstā tam nav nozīmes. Galvenais jautājums bija, vai ir kādas norādes, balstoties uz kurām, kādu NĒ-NĒ grupas respondentu varētu virzīt uz JĀ-JĀ vai JĀ-NĒ grupu. Atbilde ir, ka šādas norādes ir, uzmanīgi izlasot anketas varēja atzīmēt 6 cilvēkus no 9-iem, par kuriem bija vismaz viena norāde, ka grupas maiņa ir iespējama. Vēl pamatīgāk pārskatot jautājumus, izsijājās tikai viens cilvēks, kura NĒ ir pārliecināts, bet anketa norāda, ka laimīgas sakritības rezultātā viņš var nokļūt JĀ-JĀ grupā. Tā ir 54-59- gadīgo vecuma grupas sieviete, kura strādā gadījuma darbus un ir domājusi arī par uzņēmējdarbību. Droši vien doma nebija par uzņēmumu, kas piedāvā darbu citiem, bet par uzņēmējdarbību, kur savs preces piedāvājums būtu papildus ienākumu avots. Kādēļ šāds cilvēks atrodas NĒ-NĒ grupā? Galvenokārt tādēļ, ka ir apmierināts ar savu šā brīža stāvokli, un netic, ka strādājot algotu darbu, ienākumi būs lielāki nekā veicot gadījuma darbus.

Ja uzņēmējam vajadzētu izvēlēties no šīs grupas strādnieku, lielākas iespējas būtu tiem, kas piedāvā darbu vasaras periodā uz nepilnu slodzi.

Ja jābild uz nodaļas sākumā izvirzīto jautājumu, kas varētu aizkavēt nokļūšanu NĒ-NĒ grupā, tad balstoties uz Apes apgabala pieredzi, tālākā perspektīvā stratēģija un taktika ir skaidra: pagarināt veselīgi nodzīvoto gadu skaitu, bet tas tiešām ir stratēģisks un taktisks virziens un neietilpst dotā projekta ietvaros.

Engure

No Engures apgabala NĒ-NĒ grupā ir 34 cilvēki : 13 vīrieši un 21 sieviete. Arī tas priekš statistiskās analīzes nav daudz, bet dažus statistiskus kopsavilkumus tomēr veiksīm. Sekosim tādai pašai loģikai kā raksturojot Apes apgabalu, un meklēsim norādes uz to, vai kāds no NĒ-NĒ grupas tomēr nevarētu būt JĀ-JĀ vai JĀ-NĒ grupā.

Arī Engurē tāpat kā Apes apgabalā NĒ-NĒ grupā ir cilvēki, kuri vecuma ziņā pilnīgi varētu vēl strādāt: vecuma grupā 54-59-gadīgie tie ir 12 cilvēki un vecuma grupā 60-64-gadīgie-17 cilvēki.

No 34 NĒ-NĒ grupas respondentiem vairāk kā puse ir pensijā (18 cilvēki). Tas vieš cerības. Veselības un invaliditātes dēļ darbu pārtraukuši 6 cilvēki. Arī tas ir cerīgi. Grupā nav cilvēku, kas būtu bez darba (2. jaut. atbildes variants 1). Tas ir pozitīvi: tas rāda, ka Engurē bez darba esošie vēlas to atrast, un tāpēc viņi nav iekļuvuši NĒ-NĒ grupā.

5 no grupas veic gadījuma darbus. Vai gadījuma darba veicēji būtu jāiekļauj šajā grupā? Uz šo jautājumu var atbildēt apstiprinoši, bet arī noliedzoša atbilde nebūs nepareiza. Grupā ir arī respondenti, kuri strādā uz pilnu slodzi: viens vīrietis un četras sievietes, visi jaunāki par 65 gadiem. Strādniekiem uz pilnu slodzi vispār nevajadzēja nokļūt šī pētījumā lokā, bet ja izvēle ir kritusi uz šiem cilvēkiem, tad pēc atbildes „strādā algotu darbu uz pilnu slodzi“, viņu aptauja bija jāpārtrauc. Respondenti, kuri strādā algotu darbu uz pilnu slodzi no Engures NĒ-NĒ grupas ir izslēgti un tālāk analizējamās grupas skaits ir 29 cilvēki.

Kaut arī no NĒ-NĒ grupas tika atskaitīti respondenti, kuri strādā algotu darbu uz pilnu slodzi, vēl 11 grupas respondentu norāda, ka viņi strādā algotu darbu t.i divi uz pilnu slodzi, seši uz pusslodzi, divi ar 5 stundu slodzi nedēļā. Viena cilvēka slodze norādīta neskaidri. Visi pieci
[Type text]

gadījuma darba veicēji norāda, ka tas ir pastāvīgs darbs. Viņiem pievienojas pieci pensionāri un viens invalīds. Nebūtu normāli, ja šie cilvēki būtu ieskaitīti JĀ-JĀ vai JĀ-NĒ grupā un loģiski, ka jānodarbojas ar viņu iesaistīšanu citās grupās.

No šiem 29-iem cilvēkiem tikai viens nekad nav strādājis algotu darbu. Prombūtne no darba tirgus ir bijusi ilgstoša: 14 cilvēkiem pauze ilgusi vairāk par 10 gadiem, starp tiem diviem cilvēkiem(lasi:visiem), kuri strādājuši uz pilnu slodzi. Mazāk par gadu pauze ilgusi diviem cilvēkiem, kas tāpat strādājuši pastāvīgu algotu darbu. Aptaujas laikā divi no tiem strādā uz pusslodzi (20 stundas nedēļā). Raugoties no grupas maiņas viedokļa, šos divus vajadzētu pavērot.

Pārdomas raisa situācija, ka no 10-īt 54-59 gadīgo vecuma grupas cilvēkiem septiņi nav strādājuši algotu darbu jau septiņus gadus (Tabula 7). Šim faktam varbūt ir nozīmīgs iemesls, bet līdz laikam, kamēr tas tiks atrasts, jautājums jāatstāj atklāts.

Pastāvīga algota darba pārtraukšanas galvenais un gandrīz vienīgais iemesls ir darba pārtraukšana uz paša vēlēšanos vai darba līguma pārtraukšana savstarpēji vienojoties(27 no 29-iem), kur savukārt dominē aiziešana no darba veselības stāvokļa dēļ(13 cilv.). Diviem respondentiem, kuri pārtraukuši veikt algotu darbu veselības stāvokļa dēļ, aptaujas laikā tas netraucē turpināt strādāt uz nepilnu slodzi. Uzmanību piesaista tas, ka tie četri respondenti, kuri par darba pārtraukšanas iemeslu norādījuši pārāk nogurdinošo darbu, uz aptaujas brīdi stādā, no tiem divi pat uz pilnu slodzi. Statistiska kopsavilkuma veidošanai izvēlēto respondentu skaits ir par mazu, bet fīpotēzi, ka no darba aizgājušu cilvēku ir iespējams izmantot darba tirgū, šis fakts apstiprina.

Tabula 7. Engures apgabala NĒ-NĒ grupas respondenti laika posma, kas pavadīts bez darba, un vecuma grupas griezumā

	Vecuma grupa			Kopā
	54-59	60-64	65-69	
Līdz gadam	1	2		3
1-3-gadus		4		4
3-5-gadus	2		1	3
5-10-gadus		1	3	4
Vairāk par 10 gadiem	7	6	1	14
Nav strādājis algotu darbu		1		1
Kopā	10	14	5	29

Neviens no šīs grupas nav VND uzskaitē, neviens nemeklē darbu. Dažiem ir darba pieredze: četrām sievietēm un vienam vīrietim, visi jaunāki par 65 gadiem. Populārākie darba meklēšanas veidi ir informācijas iegūšana ar draugu, paziņu, radu palīdzību(4-iem), caur VND(3-iem). Pasīvā darba meklēšanas pieredze norāda uz to, ka darba pārtraukšanai ir bijis nopietns iemesls, un nonākšana NĒ-NĒ grupā loģiska. To apstiprina atbildes uz jautājumu, kādēļ nemeklē darbu: 24 respondenti no 29-iem uzskata, ka viņiem darbs nav vajadzīgs /vai ir pensijā, 15 respondentiem ir problēmas ar veselību (driktēja norādīt vairākus iemeslus). No 29-iem respondentiem tikai viens nav norādījis nevienu no iepriekš minētajiem nestrādāšanas iemesliem, taču viņš nemeklē darbu, jo agrākie darba meklējumi nav vainagojušies ar panākumiem. Piebildsim, ka šis „izņēmums“ ir gadījumu darbu strādnieks un strādā ar 40 stundu slodzi nedēļā. Atbildes uz jautājumiem skaidri parāda, ka neviens no NĒ-NĒ grupas locekļiem nebūtu gatavs strādāt pat tad, ja darbu piedāvātu.

Divi no NĒ-NĒ grupas locekļiem ir domājuši par uzņēmējdarbību. Ja šī doma nav utopija, tad šos divus varētu pieskaitīt JĀ-JĀ vai JĀ-NĒ grupai. Apgalvojuma patiesais stāvoklis jāpārbauda uz vietas. Tā ir kaut maza cerība. Viens no viņiem ir piedalījiesursos jaunajiem uzņēmējiem. Kas traucēja realizēt šo domu, aptaujas gaitā neatklājas: varbūt pasliktinājās veselības stāvoklis.

Galvenais šķērslis, kas traucē šīs grupas cilvēkiem pastāvīgi strādāt algotu darbu, ir veselības problēmas. 17 no 29-iem cilvēkiem to izvirza kā galveno iemeslu, no tiem 9-iem tas bija vienīgais šķērslis. To var skaidrot dažādi: veselības stāvoklis ir vienīgais nestrādāšanas iemesls, vai arī veselības problēmas ir tik nopietnas, ka citiem iemesliem nav nozīmes. Uz to, ka veselības problēmas NĒ-NĒ grupā ir nopietnas, norāda tas, ka 12 cilvēki veselības dēļ nevar darīt to, ko vēlētos. Sešos gadījumos tas norādīts kā reizēm traucējošs iemesls, astoņos gadījumos – reti, trijiem – nekad.

Kā otrs šķērslis minētas transporta problēmas. Uz to norāda 8 cilvēki. Bet ne reizi tas netika atzīts kā vienīgā problēma. Visbiežāk tas atzīmēts kopā ar veselības problēmām(5-iem no 8-iem). Vai tas norāda uz īpaša transporta nepieciešamību cilvēkiem ar specifiskām veselības problēmām, vai arī tēma ir plašāka; to uzzināsim, kad vēlreiz pārlūkosim pārējo grupu norādītos šķēršļus.

Rēķinoties ar situāciju, ka NĒ-NĒ grupā autovadītāja apliecība ir tikai četriem cilvēkiem, no kuriem trīs norāda, ka ir iespēja braukt uz darbu vai darbā izmantot mašīnu(plus vienam nav tiesību, bet ir automašīnas izmantošanas iespēja), transports kā šķērslis minēts pārsteidzoši maz. Ja gribam situācijai dot pozitīvu vērtējumu, tad te var runāt par labām sabiedriskā transporta izmantošanas iespējām, darba vietas atrašanos tuvu dzīvesvietai un t.t. Ja raugāmies no negatīvās puses, tad varam secināt, ka transports nav noteicošais, jo tad atrastos citi iemesli, lai nestrādātu algotu darbu. Ar anketas palīdzību līdz patiesībai mēs nenonācām.

Kā trešais šķērslis algota darba veikšanai minēta zemā samaksa(6 cilvēki). Kā vienīgo iemeslu to min tikai viens respondents, uzmanību piesaista kombinācija –zema alga un veselības problēmas, bet arī tikai vienam respondentam. Tādēļ pieļauju, ka motivētas algas gadījumā visi, kas to norādīja kā šķērslī, strādātu pastāvīgu algotu darbu. Visiem, kas zemo atalgojumu minējuši kā nestrādāšanas iemeslu, atbildot uz citiem jautājumiem, pamanāma varbūtība, ka šie cilvēki varētu strādāt, neskatoties uz konkrētajām „nē“ atbildēm, runājot par darbu vai kursiem.

Vairāk kā puse Engures NĒ-NĒ grupas locekļu pēdējo 12 mēnešu laikā ir aktīvi nodarbojušies ar lauku vai dārza darbiem, lopiem. Septiņi ir aktīvi bibliotēkas apmeklētāji, divpadsmit - vidēji aktīvi. Pašdarbības pulciņos aktīvi darbojas viens, trīs ir rokdarbu aktīvisti. Viens cilvēks ir atbildējis, ka gandrīz katru mēnesi ir piedalījies apmācības vaiursos. Ja te nav pieļauta kļūda ar atbildes pierakstu, vai datu apkopojumā, tad rodas jautājums, kādēļ šis aktīvais kursu apmeklētājs to vairs nevēlas darīt. Vēlme izglītoties viņu uzreiz iegrupētu JĀ-NĒ grupā. Pieļaujam, ka te ir notikusi kļūdīšanās, īpaši ja ņem vērā atbildi uz 27. jautājumu. Kopsavilkumā jāatzīst, ka ar īpašu aktivitāti šīs grupas cilvēki neizceļas, lai kādi arī nebūtu iemesli.

Kopsavilkumā par Engures NĒ-NĒ grupu var teikt - ... lasiet Apes apgabala NĒ-NĒ grupas kopsavilkumu: detalizēti skatieties ir atšķirības, bet kopējā plānā nē. Dažu atsevišķu jautājumu atbildēs var pamanīt norādes, ka kāds konkrēts cilvēks varētu būt JĀ-JĀ vai JĀ-NĒ grupas sastāvā, bet kopējā aina ir tāda, ka pie labākās vēlēšanās to vienu konkrēto cilvēku iesaistīt projekta turpmākajā darbībā nav iespējams. Ja NĒ-NĒ grupā atrastos cilvēks, kas būtu ar mieru atteikties no saviem konkrētajiem „nē“, tad tas visticamāk varētu būt gadījuma darbu veicējs uz pus- vai pilnu slodzi.

[Type text]

Plašākā kontekstā var pievērst uzmanību transporta(sabiedriskā transporta) tēmai. Protams, tajā gadījumā, ja transporta problēma kā šķērslis parādās arī citu grupu atbildēs.

Setomaa

Salīdzinot visus trīs apgabalus Setomā NĒ-NĒ grupa ir vislielāk. Vēlreiz atgādinām, ka 39 cilvēki statistiskai analīzei ir nenozīmīgs skaitlis, bet izejot no konkrēta darba galvenajiem mērķiem, mums ir darīšana ar vērā ņemamu cilvēku skaitu, no kuriem 12 ir vīrieši (NB! Mazāk kā Engures apgabalā) un 27 sievietes. Setomā NĒ-NĒ grupas vecuma struktūra, salīdzinot ar Apes un Engures apgabaliem, ir atšķirīga: vērā ņemams ir skaits vecuma grupā 65-gadīgi un vecāki (18 cilvēki), no tiem seši cilvēki 70-77-gadīgo vecuma grupā, jeb vecuma grupā, kuras locekļi uz šodienu pastāvīgu algotu darbu neveic. Apes un Engures apgabalu NĒ-NĒ grupās šādu cilvēku nebija.

Setomā atšķiras arī no Engures apgabala NĒ-NĒ grupas locekļu šā brīža stāvokļa (2. jautājums): darbu pārtraukušo pensionāru ir mazliet vairāk, gadījuma darbu veicēju mazāk, ir cilvēki, kuri pastāvīgu algotu darbu šobrīd nestrādā (Setomā skaits par doto tēmu tabulā 8). Runājot par Enguri, bez darba esošo cilvēku trūkums NĒ-NĒ grupā bija drīzāk pozitīvs rādītājs, jo bez darba esošs NĒ-NĒ grupas loceklis visdrīzāk ir izmisis cilvēks, kura atgriešanos darba tirgū nav tik vienkārši noorganizēt, tas būs daudz grūtāk, nekā vienkārši bez darba esošajam cilvēkam. Nekādā gadījumā mēs negribam teikt, ka šādu cilvēku atrašanās grupā būtu negatīva. Skalas „negatīvais-pozitīvais“ izmantošana projekta kontekstā pie šīs tēmas īstenībā ir nevajadzīga: situācija vienkārši ir tāda. Te vēlreiz jāuzsver, ka šajā nodaļā mēs raksturojam tikai un tikai NĒ-NĒ grupas struktūru. Nekādus secinājumus par pētījumā iesaistīto apgabalu stāvokli šajos kopsavilkumos nevaram dot, jo aptaujas jautājumi nav sastādīti ar tādu mērķi, lai iegūtu kopīgās situācijas raksturojumu, un piedevām jautājumu atbilžu izvēles variantu metodika katrā apgabalā izprasta savādāk, bet ceram, ka projekta mērķa izpildi tas neietekmēs.

Tāpat kā Engurē arī Setomā NĒ-NĒ grupas locekļi ievērojami ilgi ir bijuši bez pastāvīga algota darba: vairāk kā 10 gadus bez darba ir gandrīz puse no grupas. Skatoties uz grupas vecuma struktūru, Setomā tāds stāvoklis ir tuvu normai.

Atšķirīgais NĒ-NĒ grupas struktūrā starp Setomā un Enguri ir pastāvīga darba stāvoklis (aptaujas 3. jautājums). Setomā neviens no grupas nav norādījis, ka šobrīd strādā pastāvīgu darbu. Engurē pastāvīgu darbu strādāja 11 respondenti, no tiem divi uz pilnu slodzi.

Tabula 8. Setomā NĒ-NĒ grupas sadalījums atbilstoši cilvēka šā brīža statusam, dzimumam, vecuma grupai un laikam, kad nav strādāts pastāvīgs algots darbs

	Kopā	Dzim.		Vecuma grupa				Laiks, kad nav strādāts pastāvīgs algots darbs(gados)				
		Vir.	Siev.	54-59	60-64	65-69	70-77	Mazāk kā pirms gada	1-3	3-5	5-10	Vairāk kā 10
Bez darba	4	1	3	2	2			2				2
Brīvprātīga darbs	1		1	1								1
Gadījuma darbi	1	1		1								1
Pensijā	26	7	19	1	7	12	6	1	6	6	3	10
Slimība vai invaliditāte	7	3	4	1	6					1		6
Kopā	39	12	27	6	15	12	6	3	6	7	3	20

Nozīmīga strukturāla atšķirība starp Setomaā un Enguri ir darba pārtraukšanas iemeslu struktūra. Engurē praktiski izpaliek tāds iemesls, kā darba vietas vai uzņēmuma likvidācija. Setomaā šis iemesls ir norādīts gandrīz trešdaļai NĒ-NĒ grupas respondentu. Vai atšķirīgais izriet no Setomaā un Engures uzņēmējdarbības vidē notiekošajiem dažādajiem procesiem; atbilžu izvēles variantu sastādīšanas vai citiem iemesliem, to balstoties uz aptaujas datiem, pateikt nevar.

Ja darba pārtraukšanas iemeslus sarindotu, tad populārākais iemesls ir aiziešana no darba uz paša vēlēšanos vai pusēm savstarpēji vienojoties, un tas ir atklājas detalizētāk, Setomaā otrajā vietā ierindojas darba vietas likvidācija, un tikai par vienu cilvēka balsi atpaliek darba pārtraukšana veselības problēmu dēļ (Tabula 9).

Setomaā un Engures darba pārtraukšanas iemeslu struktūras salīdzinājumā ir arī otra atšķirība. Engures apgabalā nav cilvēku, kuru darba pārtraukšanas iemesls ir vecāku vai slima ģimenes locekļa aprūpe. Setomaā NĒ-NĒ grupā tādi ir pieci. Kopīgā skaitļa ziņā neliels, bet nozīmīgs skaits – katrs astotais NĒ-NĒ grupas loceklis saistīts ar vecāku vai slima ģimenes locekļa aprūpi, tas ir vērā ņemami. Nav pamata izcelt Setomaā un Engures apgabalu vairākkārt iepriekš raksturotos atširību iemeslus, kas balstās uz aptaujas datiem, taču Setomaā varētu padomāt par šādu jautājumu – ja palīdzētu organizēt slimnieku aprūpi, vai tad būtu mazāk to cilvēku, kuri ir bez darba, savukārt pētījuma kontekstā, vai tad tie NĒ-NĒ grupas locekļi, kas bija spiesti aiziet no darba slimnieku aprūpes dēļ, šodien būtu mūsu pētījuma objekts, vai varbūt būtu JĀ-JĀ grupas locekļi.

Tabula 9. Setomaā NĒ-NĒ grupas sadalījums atbilstoši cilvēka ša brīža statusam, dzimumam, vecuma grupai un laikam, kad nav strādāts pastāvīgs algots darbs

	Kopā	Dzim.		Vecuma grupa				Laiks, kad nav strādāts pastāvīgs algots darbs				
		Vīr.	Siev.	54-59	60-64	65-69	70-77	Mazāk kā pirms gada	1-3	3-5	5-10	Vairāk kā 10
Likvidēja darba vietu	12	4	8	2	5	3	2	1	2	1	1	7
Beidzās darbs uz laiku	1		1		1							1
Uz paša vēlēšanos vai savstarpēji vienojoties*	26	8	18	4	9	9	4	2	4	6	2	12
tostarp												
.. paša veselība	13	5	8	2	6	4	1		2	3	1	7
.. vecāku vai slima ģimenes locekļa aprūpe	5		5		4		1		1	1	1	2
.. bērnu (mazbērnu) audzināšana dzīvesvietas maiņa	1		1		1							1
.. citi iemesli	9	3	6	1		5	3	2	2	3	0	2
.. iemesls nav zināms	1		1	1								1

* Lai precizētu iemeslu, varēja norādīt vairākus iemeslu variantus. Kopā bija kombinētas 3 atbildes.

Raugoties uz darba pārtraukšanas iemesliem, radās jautājums, kādēļ cilvēki, kuru darba vietas tika likvidētas, nav sākuši strādāt. Atbildi mēģināsim rast caur aptaujas jautājumiem par darba meklēšanu un galvenajiem šķēršļiem, kas liedz strādāt.

Trīs Setomaā NĒ-NĒ grupas locekļi ir darba biržas uzskaitē, no tiem divi zaudēja darbu, jo tika likvidētas darba vietas, vienam pa iemeslu kļuva nesaskaņas ar priekšniecību. Cilvēki bez pastāvīga algota darba ir mazāk par gadu, un divas darba biržas uzskaitē esošas personas, pēc viņu teiktā, meklē darbu, no tiem viens ir gatavs sākt strādāt uzreiz. Šķiet, ka vismaz viens no darba biržas uzskaitē esošajiem NĒ-NĒ grupas locekļiem neatteiktos no palīdzības darba sameklēšanā. Te rodas jautājums turpmākām pārdomām, - kādēļ šie darbu meklējošie cilvēki aptaujas laikā nenoticēja, ka iesaistīšanās projektā viņiem ir izdevīga. Ieteikums: noteikti turpināt kontaktēties ar šiem cilvēkiem.

Setomaā NĒ-NĒ grupā ir 11 cilvēki, kas no vienas puses nevēlas atrast darbu (atbilde uz 4. jautājumu ir „nē”), bet uz 13. jautājumu „Ar kādu slodzi vēlaties strādāt?”, atbild ar kādu konkrētu vēlmi: pārsvarā vēlas darbu uz pusslodzi, reizēm norādot uz īpašām vēlmēm, piem. darbs vasarā. Trīs no šiem 11-it tika raksturoti iepriekš. Balstoties tikai uz aptauju, diemžēl nevaram atbildēt, vai no atlikušajiem astoņiem NĒ-NĒ grupas pārstāvjiem kāds varētu nonākt JĀ-JĀ grupā. Noteikti nebūtu loģiski, ja pārietu visi astoņi, bet 1-2 cilvēku virzība pēc papildus pārrunām būtu iespējama. Var būt pat četru: tie, kas ir gatavi sākt strādāt tiklīdz paveras darba iespējas. Starp šiem astoņiem ir viens, kas palika bez pastāvīga algota darba, jo darba vieta tika likvidēta.

Ja vienlaicīgi aplūkojam jautājumus par darba pārtraukšanas iemesliem (6. jautājums) un darba nemeklēšanas iemesliem (12. jautājums) (NB! Darba nemeklēšanas iemesli varēja būt vairāki), tad redzam, ka var izdalīt četrus svarīgākos: 25-i no 39-iem kā iemeslu min aiziešanu pensijā, 18 cilvēki nemeklē darbu, jo ilgstoši slimo vai ir invalīdi, 8 cilvēki norāda, ka darbs nav nepieciešams, un 7-i rūpējas par ģimeni (Tabula 10). Uzmanību piesaista tas, ka no 12 cilvēkiem, kuri darbu zaudējuši darba vietas likvidācijas dēļ, seši nemeklē darbu, jo devušies pensijā, un 4-i no šiem 12-it ilgstoši slimo vai ir invalīdi. No dažādiem viedokļiem raugoties viss ir kārtībā, bet ieskatoties skaitļos, gribas uzslavēt Setomaā uzņēmējus, kuri saviem strādniekiem aiziešanu no darba centušies padarīt maksimāli nesāpīgāku.

Tabula 10. Setomaā NĒ-NĒ grupas sadalījums skatoties pēc darba pārtraukšanas un nemeklēšanas iemesliem

	Cilvēki kopā*	Kādēļ nemeklē darbu?								
		Norādītie iemesli kopā*	Neesmu atradis neko piemērotu	Neticu, ka ir brīvas darba vietas	Rūpējos par ģimeni, māju	Šobrīd esmu slims vai invalīds	Ilgāku laiku esmu slims, man ir invaliditāte	Man darba vieta nav vaiadzīga	Esmu pensijā	Cits iemesls
Likvidēja darba vietu	12	14			2		4	2	6	
Beidzās darbs uz laiku	1	1							1	
Uz paša vēlēšanos vai savstarpēji vienojoties* tostarp	26	48	1	1	5	1	14	6	18	2
.. paša veselība	13	29	1	1	3	1	11	3	9	
.. vecāku vai slima ģimenes locekļa aprūpe	5	11			3		3	1	4	
.. bērnu (mazbērnu) audzināšana	1	2			1					1

[Type text]

dzīvesvietas maiņa										
..citi iemesli	9	14					2	3	8	1
.. iemesls nav zināms	1	1					1			
Kopā: cilvēki, darba nevēlēšanās griezumā	39	63	1	1	7	1	18	8	25	2
* Lai precizētu iemeslu, varēja norādīt vairākus iemeslu variantus. Kopā bija kombinētas 3 atbildes										

Kopsavilkumā par Setomaā NĒ-NĒ grupu var teikt, ka te var atrast vairākas norādes par cilvēkiem, ar kuriem turpinot papildus sadarboties, rastos jauni JĀ-JĀ grupas locekļi. Bija jūtams, ka respondentu izvēle Setomaā bija organizēta mazliet savādāk nekā Apē un Engurē.

Kopsavilkums par JĀ-JĀ grupā neiekļautajiem respondentiem

JĀ-NĒ un NĒ-NĒ grupas analīze priekšplānā izvirza interesantas likumsakarības un tēmas, par kurām varētu domāt nākotnē un pat plānot darba turpinājumu, bet konkrētā projekta galvenā uzdevuma kontekstā, NĒ-NĒ grupa noteikti nav turpmāko darbību mērķa grupa. Nenoliedzami, ka NĒ-NĒ grupā var atrast kādu cilvēku, ar kuru papildus strādājot, varētu izmainīt grupu skaitlisko sadalījumu, taču rēķinoties ar ierobežotajiem resursiem, resursu tērēšana šādā virzienā ir mazefektīva. No JĀ-NĒ grupas var izvēlēties motivētus cilvēkus apmācību grupu papildināšanai, ja kursi noteik un mācību procesā var piedalīties vairāk cilvēku, nekā ir JĀ-JĀ grupā.

Ja analogus pētījumus organizē turpmāk, tad derīgi pārskatīt jautājumu atbilžu variantus ar tādu pamatdomu, lai aptaujā neiekļūtu šādi NĒ-NĒ grupas cilvēki, bet ja tomēr tas ir noticis, tad atbildot uz pirmajiem jautājumiem, tas top noskaidrots. Pilna apjoma aptaujas izvešana starp NĒ-NĒ grupas respondentiem bija nelietderīga, un uz tā reķina varēja iekonomēt. Arī JĀ-NĒ grupas samazināšanas nolūkos būtu bijis saprātīgi aptaujas pirmajā blokā izmantot papildjautājumus.

6. Apmācību, kursu vēlmes

Atbilstoši projekta un pētījuma galvenajam mērķim ir izanalizētas respondentu vēlmes piedalītiesursos, kas pirmkārt saistītas ar atgriešanos darba tirgū. Starp respondentiem bija cilvēki ar dažādām vēlmēm, tādēļ arī šos rezultātus sadalījām divās apakšnodaļās. Pirmajā ir JĀ-JĀ grupas respondenti, kuru vēlme ir atrast pastāvīgu algotu darbu un piedalītiesursos. Otrajā tie respondenti, kas darbu nemeklē (nevēlas mainīt šā brīža stāvokli, kas reizēm nozīmē, ka cilvēks jau strādā), bet ir ieinteresēti tālākizglītībā.

Tabula 11. Tālākizglītībā ieinteresēto respondentu vēlmju sadalījums atbilstoši tālākizglītības jomām un apgabaliem

Apmācību,kursu jomas	JĀ-JĀ grupa			JĀ-NĒ grupa		
	Seto	Ape	Engure	Seto	Ape	Engure
Lauksaimniecība/dārzkopība	34	20	6	4	6	3
Datorapmācība	31	18	7	1	11	14
Sociālā joma	26	13	3	3	3	1
Pavārmāksla	23	9	6	3	4	4
Apkalpojošais dienests	21	4	2	0	0	0
Rokdarbi/amatniecība	17	9	0	4	6	3
Autovadīšana	14	4	2	1	0	2
Svešvalodu pilnveide	12	5	3	0	0	3
Uzņēmējdarbība	12	5	1	0	1	1
Grāmatvedība	10	1	0	0	0	0
Jaunas svešvalodas apguve	9	5	2	0	0	2
Kopā tālākizglītībā vēlējas piedalīties	65	37	10	9	14	19

Vismaz vienosursos vēlējas piedalīties 74 respondenti no Setomaā, no tiem 65-i grib atrast arī darbu. Apē kursus vēlas apmeklēt 51 respondents (37-i arī darbu), vismazāk kursu gribētāju bija Engurē – 29, no tiem tikai 10 vēlas arī strādāt (vai šobrīd esošā darba izmaiņu). Pavisam JĀ-NĒ grupas respondentu skaits bija vislielākais, bet tie respondenti, kurus apmācības neinteresēja, dotajā nodaļā nav iekļauti. Tālāk tiek analizēti respondenti atbilstoši apgabaliem un kursu vēlmēm, viņu potenciāls, atgriežoties darba tirgū, balstoties uz viņu izglītību un agrāko darba pieredzi. Ne vienmēr respondentu kursu vēlmes sakrīt ar agrāko darba vietas pieredzi, vai to, kādu nodarbošanos(amatu) izvēlēšies nākotnē. Tādēļ pirms kursu plānošanas nepieciešams katru anketu no jauna atsevišķi pārskatīt un, balstoties uz to, savākt papildinformāciju.

Setomaā JĀ-JĀ grupas vēlmes

Visvairāk Setomaā JĀ-JĀ grupas respondentu vēlas kursus lauksaimniecības/dārzkopības jomā, tam seko datorapmācība un sociālais darbs.

No 33-iem lauksaimniecības/dārzkopības kursu piekritējiem 11-it ir atzīmējuši, ka nākotnē vēlas strādāt šajā jomā. Šai jomai ir daudz dažādu priekšrocību, tas var būt saistīts ar mašīnām (tehnika), ar dārza darbiem (lapu kasišana, darbs parkā). Mazliet ar to ir saistīta agrākā darba pieredze. Piem. agrākie traktoristi ir gatavi nākotnē strādāt lauksaimniecības jomā. Bet daudzi respondenti agrāk veikuši pavisam citus darbus.

Datorapmācību drīzāk izvēlas pašizglītības nolūkā. Līdzšinējā datora izmantošanas pieredze aprobežojas ar interneta izmantošanu. Viens no respondentiem dotajā brīdī apmeklēja datorapmācības

[Type text]

kursus caur VND un vēlas atvērt savu uzņēmumu (55g.). Otrs respondents ir gatavs nākotnē strādāt par datu ievadītāju vai grāmatvedi, tādēļ viņa datorprasmju nepieciešmība saistīta ar turpmāko darbu (viņam ir grāmatveža darba pieredze). Datorapmācības kursi noteikti ir apmācība, kas ietekmēs jebkuru darba izvēli.

Salīdzinot ar citiem kursiem, sociālās jomas kursi daudziem ir saistīti ar iespējamo darbu nākotnē (8-i no 23-iem, kas izvēlējušies šo kursus, saka, ka grib stādāt šajā jomā). Iepriekšēja darba pieredze nav bijusi, bet to var salīdzināt ar rokdarbiem – dzīve šīs prasmes un pieredzi mums piespēlē pati. Prasmes, kas saistītas ar sociālo jomu, nav iegūtas formāli.

Pavārmāksla. No tiem, kas izvēlējās pavārmākslas kursus, tikai viens agrāk ir strādājis par pavāru. Daži (4 respondenti) ir ar mieru strādāt šajā jomā (piem. pavāra palīgs, konditors).

Apkalpojošais dienests ir plašs jēdziens. Cilvēki, kuri izvēlējušies šīs jomas kursus, agrāk vienādi vai otrādi ir bijuši ar to saistīti (piem. autobusa šoferis, apkopēja, sekretāre, bibliotekāre, pārdevēja, vārtu operators). Ir protams profesijas, kur apkalpošanas vajadzība nav tik izteikta (piem. grāmatvedis, malkas fasētājs, mežzinis). Nākotni ar šo jomu gatavi saistīt deviņi respondenti.

Respondentiem, kas izvēlējušies rokdarbu/amatniecības kursus, iepriekšējās darba pieredzes šajā jomā nav. Vienam respondentam ir šuvēja izglītība, un izieti kursi par tautas tērpiem, bet strādāts par bibliotekāru. Rokdarbi ir dzīves veids un hobijs, ko turpmāk var izmantot kā peļņas avotu. Divi cilvēki ir teikuši, ka varētu strādāt rokdarbus mājās kā algotu darbu. Tātad saskata to kā labu papilddienākumu iespēju.

Autovadītāju kursu izvēle saistīta ar turpmāko darbu, kas varētu būt mašīnu un transporta joma. Vienā gadījumā respondents, kurš vēlas apmeklēt autovadītāju kursus, nākotnē grib strādāt šūšanas un rokdarbu jomā, kāds cits par elektriķi. Varbūt tā ir sevis pilnveidošanas un vienlaicīgi transporta problēmas atrisināšanas iespēja, tāpat tas var palīdzēt atrast darbu. Viens respondents jau agrāk(2007. gadā) izgājis autovadītāja papildapmācības kursus. Tiesību nav pieciem kursu pretendentiem. Pārējiem ir vairāk kā tikai B-kategorija. Tādēļ ļoti svarīgi pirms kursu uzsākšanas noskaidrot, kādā līmenī autovadīšanas apmācības vēlas, jo daudziem respondentiem tiesības ir (no A – E kategorijai). Četriem ir iepriekšēja autovadīšanas darba pieredze (piem. autobusa šoferis, smagās mašīnas vadītājs, šoferis).

18 cilvēki vēlas papildināt savas svešvalodu zināšanas, vai mācīties kādu svešvalodu no jauna, 13-īt no tiem angļu valodu. Tāpat vēlas mācīties vai papildināt zināšanas krievu, vācu un spāņu valodās. Svešvalodu zināšanu līmenis nav augsts, tādēļursos varētu piedāvāt zemāko zināšanu papildināšanas/apguves līmeni.

Viens no grāmatvedības kursu pretendentiem vēlas turpmāk strādāt par grāmatvedi vai datu bāzes speciālistu(kā otrs kursus atzīmējis datorapmācību). Trijiem no pretendentiem ir ekonomista izglītība, un divi ir strādājuši par (galvenajiem) grāmatvežiem, viens par ekonomikas skolotāju. Citas profesijas nav saistītas ar grāmatvedību (piem. lopkopis, pavāra palīgs, šoferis glābšanas dienestā).

Četri no uzņēmējdarbības kursu pretendentiem ir norādījuši, ka vēlas turpmāk darboties šajā jomā. Divi ir precizējuši, ka vēlas būt uzņēmēji darbam aušanā ar stellēm, viens zivjkopības nozarē. Viens no viņiem agrāk bijis privātā uzņēmuma vadītājs, citiem šādas agrākās darba pieredzes nav.

Apes JĀ-JĀ grupas vēlmes

Apes JĀ-JĀ grupas respondenti visvairāk vēlas pilnveidot savas zināšanas lauksaimniecības/dārzkopības jomā, tam seko datorapmācības un sociālā joma.

Astoņi respondenti, kas izvēlējušies kursus lauksaimniecības/dārzkopības jomās, turpmāk vēlas strādāt šajās nozarēs(dārzkopība, dārzeņu un ziedu audzēšana). Trijiem ir agrāka darba pieredze(piem. biškopis, mežstrādnieks un traktorists). Vairākiem respondentiem agrāk ir iegūta tehniskā izglītība, nākotnē tā var dot iespēju veikt darbu, kas saistīts ar lauksaimniecības tehniku.

Datorapmācību drīzāk izvēlas, lai pilnveidotu zināšanas pašizglītības nolūkā, jo tieša norādījuma uz saistību ar turpmāko darbu nav. Vienā gadījumā respondents ir norādījis, ka vēlas strādāt ar dokumentiem. Iepriekšējās darba vietās datorus izmantojuši divi respondenti(piem.bibliotēkas vadītāja un uzņēmējs). Seši respondenti pēdēja gada laikā datoru nav izmantojuši, deviņi šo atbildi ir izlaiduši. Trijiem dators saistās tikai ar interneta izmantošanu. No tā varam secināt, ka datorprasmju līmenis ir ļoti atšķirīgs, un, līdz ar to, arī kursu vēlmes būs dažādas.

Četri respondenti, kuri par saviem izvēlējušies kursus sociālajā jomā, ir gatavi turpmāk veikt darbu, kas ar to saistīts. Pieci gatavi strādāt apkalpojošajā sektorā(kas var būt saistīts ar sociālo jomu). Vienam respondentam ir aprūpētāja izglītība un darba pieredze, vairāki ir palīdzējuši citiem, divi veikuši personīgo aprūpi.

No deviņiem pavārmākslas kursu pretendentiem, trīs nākotnē vēlas strādāt šajā jomā (piem. pavāra palīgs, bioloģiskās saimniecības vadītājs, konditors). Viens no respondentiem agrāk strādājis zivju pārstrādes uzņēmumā. Citu pretendentu saikni ar šo jomu grūti noteikt, jo atbildes ir ļoti virspusējas.

Rokdarbu kursu pretendentu vēlmes: divi respondenti nākotnē to vēlas izmantot kā peļņas avotu, no tiem viens grib izveidot pagastā savu uzņēmumu, kur pats pārdotu savus adījumus. Vairākkārt ir norādīts, ka vēlētos sēdošu vai vieglāku darbu, rokdarbi tam būtu ļoti piemēroti. Rokdarbu jomā agrākā pieredze nav norādīta, no tā varam secināt, ka vēlmes pamatā ir hobijs.

Divi no uzņēmējdarbības kursu pretendentiem ir atzīmējuši, ka turpmāk vēlas darboties uzņēmējdarbības laukā(piem. truškopība, adījumu pārdošana). Citi nākotnes nodomi ir pastnieks vai dārznieks, un ar uzņēmējdarbību tos grūti sasaistīt.

Valodas prasmēs vēlas papildināt angļu un vācu valodas zināšanas. Dažiem no respondentiem ir šo valodu priekšzināšanas. No pamatiem grib sākt mācīties angļu valodu. No pieciem respondentiem, kuri grib apgūt jaunu svešvalodu, divi savas angļu valodas prasmes vērtē kā viduvējas(skalā vērtējums „2“ un „3“) kā sarunvalodā, tā rakstos. Respondentu vēlme ir turpmāk strādāt apkalpojošajā sfērā(piem. pārdevēja, pastnieks), nodarboties ar rokdarbiem. Daudzās dzīves sfērās svešvalodu zināšanas var palīdzēt konkurences iespēju celšanā.

Jādoma, ka respondenti, kuri izvēlējušies kursus, kas saistīti ar apkalpojošo dienestu, ir gatavi šajā jomā strādāt(vismaz trīs respondenti)(piem.cilvēku aprūpe, apkalpojošais sektors). Vismaz diviem uz to norāda iepriekšējā darba pieredze apkalpojošajā sfērā(piem. bibliotekārs, pastnieks)

No četriem autoapmācības kursu pretendentiem viens norāda, ka grib strādāt par šoferi. Pārējās darba vēlmes ir pastnieks un mežstrādnieks, kur mašīnas vadīšanas prasmes var būt ļoti vajadzīgas. Diviem respondentiem tiesību nav, pārējiem ir D un B-D kategorijas tiesības. Vienam ir jau agrāka autobusa vadītāja darba pieredze.

Cilvēks, kurš izvēlējies grāmatvedības kursus, turpmāk grib strādāt ar dokumentiem. Bet uz jautājumiem par iepriekšējo darba pieredzi un datorprasmju līmeni nav atbildējis.

Engures JĀ-JĀ grupas vēlmes

Engures JĀ-JĀ grupas respondenti visvairāk vēlas pilnveidot savas zināšanas datorapmācības jomā tam seko lauksaimniecības/dārzkopības un pavārmākslas joma.

Datorapmācību drīzāk izvēlas, kā sev noderīgu prasmi, jo tieša norādījuma uz saistību ar turpmāko darbu nav. Tikai vienā gadījumā respondents agrākajā darba vietā ir izmantojis datoru. Četri respondenti pēdējā gada laikā datoru nav izmantojuši, pārējiem tas ir saistīts ar interneta izmantošanu.

Lauksaimniecības/dārzkopības kursu pretendenti(divi) norāda, ka turpmāk vēlas atrast darbu šajās nozarēs(dārzkopība un ekoloģiskā saimniecība). Iepriekšējās darba pieredzes un atbilstošas izglītības viņiem nav.

No sešiem pavārmākslas kursu pretendentiem trīs gatavi strādāt šajā jomā(piem. pavāra palīgs un darbs ekoloģiskajā saimniecībā). Vienam no respondentiem ir agrāk iegūta atbilstoša izglītība un darba pieredze, strādājot zivju pārstrādes uzņēmumā. Par pārējo izglītību un darba pieredzi grūti kaut ko teikt, jo atbildes ir ļoti virspusējas.

Sociālās jomas kursu pretendenti turpmāk vēlas strādāt par pavāru, strādāt rokdarbus vai būt par ģimenes atbalsta personu. Divos gadījumos respondenti ir snieguši palīdzību citiem. Agrākā darba pieredze un izglītība nav saistītas ar sociālo jomu.

Svešvalodu jomā vēlas papildināt angļu, vācu vai krievu valodas zināšanas. Norādot uz krievu valodas līmeni, viens respondents atzīmē, ka neprot šo valodu nemaz. Citiem kaut kādas valodas prasmes ir. Jaunu svešvalodu apguves iespēju klāstā izvēle krīt uz angļu un vācu valodām. Turpmāk šie cilvēki vēlas nodarboties ar rokdarbiem un ekoloģisko saimniecību.

Divi no apkalpojošā dienesta jomas kursu pretendentiem ir gatavi strādāt šajā sferā (piem. ģimenes atbalsta persona). Tiešas saiknes starp agrāko darbu, izglītību un apkalpojošo dienestu nemana – viens no viņiem agrāk ir strādājis par grāmatvedi un menedžeri, otrs – lauku saimniecībā un viņam ir tehniskā izglītība.

Autoapmācībasursos vēlas iet divi respondenti. Turpmākās viņu darba vēlmes ir rokdarbi vai ģimenes atbalsta persona, līdz ar to automašīnas vadīšana ir papildinoša/palīdzoša prasme. Vienā gadījumā B-kategorijas tiesības ir, otrā - automašīnas vadīšanas prasme izpaliek.

Uzņēmējdarbības kursus apmeklēt vēlas viens respondents, kurš nākotnē ir nolēmis nodarboties ar ekoloģisko saimniecību. Agrākā izglītība un darba pieredze – šuvēja.

Rokdarbu un gramatvedības kursus šajā apgabalā neizvēlējās neviens.

JĀ-NĒ grupas vēlmes

Šajā grupā ir izteikts tik maz tālākizglītības vēlmju, ka mēs tās atsevišķi pa apgabaliem neanalizējam. Redzot to, ka tikai dažiem šīs grupas respondentiem ir attāli sapņi par apstākļu laimīgu sakrītību, lai varētu atrast darbu un strādāt, tad rūpīgi jāizsver un atsevišķi jāizanalizē anketas, ja tiešām vēlaties šos cilvēkus iesaistītursos.

Pretendentiem uz pavārmākslas, rokdarbu un uzņēmējdarbības kursiem atbildēs nav nekādu norāžu uz atbilstošas izglītības un agrākās darba pieredzes saistību ar tagad izvēlēto kursu jomu.

[Type text]

Četri datorapmācības kursu pretendenti (divi no Apes un divi no Engures) pēdējo 12 mēnešu laikā datoru nav lietojuši, astoņi laiku aizmirsuši norādīt (viens no Seto un septiņi no Apes). Pārsvārā dators izmantots, lai meklētu informāciju internetā, reizēm darbā ar failiem.

Jaunu svešvalodu vēlas apgūt divi respondenti, abi no Engures. Viens grib mācīties vācu, otrs angļu valodu. Abiem ir svešvalodu priekšzināšanas. Svešvalodu zināšanas(angļu valoda) papildināt vēlas trīs respondenti no Engures, divi ar nelielām priekšzināšanām, viens nezin nemaz.

Diviem no sociālās darba jomas kursu pretendentiem ir agrākā sociālā darba pieredze (piem. medmāsa un aprūpes nama izpilddirektors), vienai arī medmāsas izglītība.

Trijiem lauksaimniecības kursu pretendentiem ir iepriekšēja darba pieredze šajā jomā (piem. traktorists, vetārsts, augu preču inspekcijas galvenais inspektors), visiem ir atbilstoša izglītība. Diviem vēl papildus tam ir tehniskās skolas izglītība, un šķiet, ka viņu intereses vairāk piesaistītu ar tehniku saistītas darbības šajā jomā.

Vienam no autovadīšanas kursu pretendentiem (no Seto) ir A-D kategorijas tiesības. Pārējiem (no Engures) tiesību nav.

PIELIKUMS 1 – tabulas ar galvenajiem skaitliskajiem rādītājiem

Tabula 12. Respondentu sadalījums pēc apgabala, vecuma un dzimuma

	Vīrieši un sievietes kopā				Vīrieši				Sievietes			
	55-59	60-64	65-69	70 +	55-59	60-64	65-69	70 +	55-59	60-64	65-69	70 +
Seto	41	40	29	9	22	16	9	3	19	24	20	6
Engure	19	27	10	5	8	8	3	1	11	19	7	4
Ape	26	23	18	1	8	8	4		18	15	14	1
Kopā	86	90	57	15	38	32	16	4	48	58	41	11

Tabula 13. Respondentu sadalījums pēc pašreizējā stāvokļa (darba statusa) un dzimuma

	Pašreizējais stāvoklis (darbā)	Seto	Engure	Ape	Kopā
Vīrieši	Bez darba	13	1	2	16
	Darbs uz laiku	1	1	2	4
	Veic brīvprātīgā darbu, bez algas samaksas	0	1		1
	Veic gadījuma darbus	4	4	6	14
	Pensijā (pilna laika vai nepilna laika pensija)	17	8	5	30
	Darbs pārtraukts slimības vai invaliditātes dēļ	15	4	3	22
	Strādā uz pilnu slodzi	0	1	2	3
Sievietes	Bez darba	10	2	11	23
	Darbs uz laiku	1	1	5	7
	Veic brīvprātīgā darbu, bez algas samaksas	2		2	4
	Veic gadījuma darbus	1	5	3	9
	Pensijā (pilna laika vai nepilna laika pensija)	38	23	17	78
	Darbs pārtraukts slimības vai invaliditātes dēļ	17	5	5	27
	Strādā uz pilnu slodzi	0	5	5	10
Kopā		119	61	68	248

Tabula 14. JĀ-JĀ respondentu sadalījums atbilstoši pašreizējam darba statusam, vecumam un apgabalam

	Bez darba (nav jābūt darba biržas uzskaitē)	Darbs uz laiku	Veic brīvprātīgā darbu, bez algas samaksas	Veic gadījuma darbus	Pensijā un darba attiecības pārtrauktas	Darbs pārtraukts slimības dēļ	Strādā uz pilnu slodzi	Kopā
Setomaa kopā	17	2	1	2	23	20		65
54-59	11		1	1	3	13		29
60-64	6	2		1	5	7		21
65-69					13			13
70 +					2			2
Engure kopā	2		1	3	2	2		10
54-59	2			3		1		6
60-64			1		2	1		4
Ape kopā	11	5	2	5	7	5	2	37
54-59	9	4	1	2		1	1	18
60-64	2	1		3		4		10
65-69			1		6		1	8
70 +					1			1
Apgabalos kopā	30	7	4	10	32	27	2	112

Tabula 115. JĀ-JĀ grupas respondentu sadalījums atbilstoši tam, kad pēdējo reizi strādāts pastāvīgs darbs, vecumam un apgabalam

	Mazāk kā pirms gada	Pirms 1-3 gadiem	Pirms 4-5 gadiem	Pirms 6-10 gadiem	Vairāk kā pirms 10 gadiem	Nav atbildēts	Nekad nav strādājis algotu darbu	Kopā
Setomaa kopā	9	9	12	15	20			65
54-59	6	3	4	7	9			29
60-64	1	5	4	5	6			21
65-69	2	1	4	2	4			13
70 +				1	1			2
Engure kopā	4	1			4	1		10
54-59	3	1			2			6
60-64	1				2	1		4
Ape kopā	8	5	6	5	8	3	2	37
54-59	4	4	2	1	3	3	1	18
60-64	4		1	1	4			10
65-69		1	3	2	1		1	8
70 +				1				1
Apgabalos kopā	21	15	18	20	32	4	2	112

Tabula 116. JĀ-JĀ grupas respondentu galvenie šķēršļi darba veikšanai ārpus mājas vai mājās /apgabalu ietvros

Galvenie šķēršļi	Seto	Engure	Ape
personīgas veselības problēmas	41	6	5
transporta problēmas(nevaru laikā nokļūt darbā vai atpakaļ, darba vieta pārāk tālu)	26	6	2
par darbu maksā pārāk maz	18	0	0
veicu sezonālus gadījuma darbus, jo neko pastāvīgu neesmu atradis	16	1	1
esmu meklējis, bet mani neņem darbā	9	1	3
nav pieņemams piedāvātais darba laiks (darbs naktīs, pēc grafika)	9	0	1
manas prasmes un zināšanas neatbilst piedāvātajam darbam	6	0	2
vēlējos audzināt bērnus(mazbērnus)	6	2	0
veicu sezonālus gadījuma darbus un esmu ar to mierā	5	1	0
rūpējos par vecākiem vai slimu ģimenes locekli	5	3	0
strādāšana ir pārāk nogurdinoša	4	0	0
citi iemesli	1	1	2

Tabula 117. JĀ-JĀ grupas respondentu sadalījums atbilstoši pēdējo reizi izieto kursu, apmācību, papildus kvalifikācijas vai amata iegūšanas laikam, vecumam, apgabalam

	Mazāk kā pirms gada	1-3 gadus atpakaļ	3-5 gadus atpakaļ	Vairāk kā pirms 5 gadiem	Nekad neesmu gājisursos	Nav atbildēts	Kopā
Setomaa kopā	13	11	3	29	8	1	65
54-59	7	5	1	10	5	1	29
60-64	3	5		11	2		21
65-69	3	1	1	7	1		13
70 +			1	1			2
Engure kopā				5	5		10
54-59				2	4		6
60-64				3	1		4
Ape kopā	6	7	2	8	14		37
54-59	3	3	1	3	8		18
60-64	2	3	1	1	3		10
65-69	1	1		3	3		8

[Type text]

ActiveAge

70 +				1			1
Apgabali kopā	19	18	5	42	27	1	112

Tabula 118. JĀ-JĀ grupas respondentu sadalījums atbilstoši datorprasmēm un apgabalam

	Ļoti labi	Labi	Apmierinoši	Slikti	Nekad neesmu lietojis datoru	Kopā
Seto	1	9	29	10	16	65
Engure			3	1	6	10
Ape		4	15	7	11	37
Apgabali kopā	1	13	47	18	33	112